

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΕΝΩΠΙΟΝ: Ε. ΕΦΡΑΙΜ, Π.Ε.Δ.

Αρ. Αγωγής: 5456/2011

Μεταξύ:

1. Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχου Πάσης Κύπρου των Γ.Ο.Χ.
(Παλαιοημερολογιτών) Παρθένιου, [REDACTED]
2. Ιεράς Μονής Παναγίας Ευαγγελίστριας, δια της Ηγουμένης αυτής
[REDACTED]
3. Ιεράς Μονής Εισοδείων της Θεοτόκου, δια του Ιερομονάχου αυτής
[REDACTED]
4. Ιερού Ναού Οσίας Ξένης, δια του προέδρου της ενοριακής
επιτροπής [REDACTED]
5. Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων, δια του προέδρου της ενοριακής
επιτροπής [REDACTED]
6. Ιερού Ναού Αποστόλου Βαρνάβα, δια του προέδρου της ενοριακής
επιτροπής [REDACTED]
7. Ιερού Ναού Τριών Ιεραρχών, δια του προέδρου της ενοριακής
επιτροπής [REDACTED]
8. Ιερού Ναού Αγίας Τριάδος, δια του προέδρου της ενοριακής
επιτροπής [REDACTED]
9. Ιερού Ναού Υψώσεως του Σταυρού, δια του προέδρου της
ενοριακής επιτροπής [REDACTED]

Εναγόντων

v.

1. Σεβαστιανού [REDACTED]
[REDACTED]
2. [REDACTED] Ιωάννου
3. [REDACTED] Ιωάννου
4. [REDACTED] Κυριάκου
5. [REDACTED] Κυριάκου
6. Πρεσβυτέρου Πατρός [REDACTED] Σταύρου
7. [REDACTED] Λοΐζου
8. [REDACTED] Κανελλίδη
9. Πρωθιερέως [REDACTED] Τάκη
10. [REDACTED] Παναγιώτου
11. [REDACTED] Κυριάκου
12. Αρχιμανδρίτη Πατρός [REDACTED] Σιήκη, [REDACTED]
13. [REDACTED] Σταύρου
14. [REDACTED] Ονησιφόρου
15. [REDACTED] Χριστοδούλου
16. [REDACTED] Σταυρίδη

Εναγομένων

Ημερομηνία: 8 Απριλίου 2020

Εμφανίσεις:

Για τους Ενάγοντες 1-5 και 7-9: κ. Χ. Πουργουρίδης με κ. Κ. Καλυφόμματο για Χρήστος Πουργουρίδης & Σια ΔΕΠΕ

Για τους Εναγόμενους 1, 6-12 και 14-16: κ. Χ. Πουτζιουρής για Ορφανίδης, Χριστοφίδης, Πουτζιουρής & Δαμιανού ΔΕΠΕ

Για τον Εναγόμενο 2: κ. Σ. Γ. Μαυρομάτης για Μαυρομάτης & Χριστοδουλίδου ΔΕΠΕ

Για τους Εναγόμενους 3 και 4: κ. Α. Χατζησέργης για Ανδρέας Χατζησέργης ΔΕΠΕ

Α Π Ο Φ Α Σ Η

I. Δικογραφία Αγωγής

Με την παρούσα Αγωγή οι Ενάγοντες αξιώνουν τις ακόλουθες θεραπείες:

- (i) Δήλωση ότι ο Εναγόμενος 1 και ή η εθελούσια ένωση προσώπων των Παλαιοημερολογιτών οι οποίοι αποκαλούν εαυτούς ως «εκκλησία Γνησίων Ορθόδοξων Χριστιανών» και έχουν ως θρησκευτικό ηγέτη τον Εναγόμενο 1 ο οποίος αυτοκαλείται Μητροπολίτης Κιτίου και Έξαρχος Πάσης Κύπρου δεν έχουν οποιοδήποτε δικαίωμα στην ακίνητη και ή κινητή περιουσία των Εναγόντων όπως αυτή καταγράφεται στην παρ. Α του κλητηρίου εντάλματος.
- (ii) Διάταγμα με το οποίο να ακυρώνονται οι αιτήσεις μεταβίβασης και ή οι εγγραφές ακίνητης ιδιοκτησίας αναφορικά με τα περιγραφόμενα στην παρ. Α ακίνητα, οι οποίες έγιναν από τους Εναγόμενους και ή άλλα πρόσωπα τα οποία θεωρούν και ή αναγνωρίζουν τον Εναγόμενο 1 ως θρησκευτικό τους ηγέτη.
- (iii) Δήλωση ότι η ως άνω εθελούσια ένωση προσώπων δεν αποτελεί συνέχεια της εκκλησίας των ΓΟΧ η οποία υφίστατο υπό τον αείμνηστο Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχο Πάσης Κύπρου Επιφάνιο, αλλά ότι από τον Ιανουάριο του 2007 αποτελεί σχίσμα στους κόλπους της και

συνεπώς ο Εναγόμενος 1 και ή τα όργανα της νέας εκκλησίας δεν έχουν οποιαδήποτε διοικητική και ή πειθαρχική και ή πνευματική και ή άλλης μορφής εξουσία στους Ενάγοντες και ή στα μέλη του πληρώματος, κληρικούς και λαϊκούς της υπό τον αείμνηστο Επιφάνιο εκκλησίας.

- (iv) Δήλωση ότι οι Εναγόμενοι μετά το σχίσμα δεν έχουν οποιοδήποτε δικαίωμα επί της ως άνω περιγραφόμενης ακίνητης περιουσίας.
- (v) Δήλωση ότι ο Εναγόμενος 1 ως υπαίτιος σχίσματος έχει αποσχισθεί από την εκκλησία των ΓΟΧ η οποία είχε ως πνευματικό της ηγέτη τον αείμνηστο Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχο Πάσης Κύπρου Επιφάνιο.
- (vi) Δήλωση ότι όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία η οποία αποκτήθηκε από την εκκλησία των ΓΟΧ με θρησκευτικό ηγέτη τον αείμνηστο Επιφάνιο μπορούν να κατέχουν, πωλούν, υποθηκεύουν και ή άλλως πως διαθέτουν μόνο οι Ενάγοντες και ή όλοι όσοι δεν ακολούθησαν τον Εναγόμενο 1 στη σχισματική του πορεία και ή δεν εντάχθηκαν στη νέα εκκλησία με θρησκευτικό της ηγέτη τον Εναγόμενο 1.

Σημειώνεται ότι πριν την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας η Αγωγή εκ μέρους των Εναγόντων 6 αποσύρθηκε άνευ βλάβης, διακόπηκε εναντίον του Εναγομένου 5 και αποσύρθηκε εναντίον του Εναγομένου 13 ο οποίος είχε αποβιώσει.

Όπως διαφαίνεται μέσα από τη δικογραφία αλλά και την προσκομισθείσα μαρτυρία, η εκκλησία των Παλαιοημερολογιτών Κύπρου μέχρι και το 2005 διέθετε ένα μόνο Μητροπολίτη, τον Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχο Πάσης Κύπρου Επιφάνιο. Μετά τον θάνατο του στις 17/30-4-05, οι Παλαιοημερολογίτες τελικώς οδηγήθηκαν σε διάσπαση, διαφωνώντας ως προς την ακολουθητέα διαδικασία για την εκλογή νέου Μητροπολίτη Κιτίου, με αποτέλεσμα τη διενέργεια δύο ξεχωριστών διαδικασιών εκλογής δύο ξεχωριστών Μητροπολιτών. Από τη μια, μια μερίδα κλήρου και λαού στην Κύπρο διενήργησε εκλογές στις οποίες ανεδείχθη ως Μητροπολίτης ο Ενάγων 1, και από την άλλη η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος χειροτόνησε δύο Επισκόπους, τον Σεβαστιανό (Εναγόμενο 1) ως Επίσκοπο Τριμιθούντος και τον Λάζαρο ως Επίσκοπο Αμαθούντος, οι οποίοι με τη σειρά τους οδήγησαν την άλλη μερίδα κλήρου και λαού στην Κύπρο σε διαδικασία εκλογών με την εκλογή του Σεβαστιανού ως Μητροπολίτη. Όταν οι διάφορες ιδιοκτήτριες εκκλησίες

κατέθεσαν στο Κτηματολόγιο δηλώσεις για μεταβίβαση των επίδικων ακινήτων προς την Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ Παλαιοημερολογιτών Κύπρου (υπό τον Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχο Πάσης Κύπρου Σεβαστιανό, Εναγόμενο 1), οι Ενάγοντες, αμφισβητώντας τόσο την ιδιότητα του όσο και οποιοδήποτε δικαίωμα επί της εν λόγω περιουσίας, ήγειραν την παρούσα Αγωγή στα πλαίσια της οποίας εξασφάλισαν προσωρινό διάταγμα απαγόρευσης οποιασδήποτε δικαιοπραξίας και ή μεταβίβασης και ή επιβάρυνσης και ή αποξένωσης της εν λόγω ακίνητης περιουσίας, το οποίο έγινε απόλυτο στις 20-6-12.

Στην υπεράσπιση τους οι Εναγόμενοι εγείρουν τις ακόλουθες προδικαστικές ενστάσεις:

- (α) Το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού στερείται κατά τόπο αρμοδιότητας να εκδικάσει την παρούσα Αγωγή εφόσον η έδρα της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου των ΓΟΧ Κύπρου βρίσκεται στη Λάρνακα και ο Εναγόμενος 1 επίσης διαμένει στη Λάρνακα.
- (β) Η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου δεν είναι εθελούσια ένωση προσώπων αλλά η συνέχεια της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας την οποία δημιούργησαν οι Άγιοι Απόστολοι και επομένως το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να εκδικάσει οτιδήποτε αφορά τη διοίκηση και τις αποφάσεις της Εκκλησίας και γενικά θρησκευτικά θέματα.
- (γ) Οι Ενάγοντες, σύμφωνα με τους δικούς τους ισχυρισμούς, δεν νομιμοποιούνται να καταχωρούν και προωθούν την παρούσα Αγωγή.
- (δ) Η Αγωγή έχει καταχωριστεί κατά παράβαση των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας και είναι εξ υπαρχής άκυρη.
- (ε) Οι Ενάγοντες εμποδίζονται να εγείρουν την παρούσα Αγωγή εφόσον ουδέποτε αμφισβήτησαν την εκλογή και ενθρόνιση του Εναγομένου 1 από το 2007 σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου και ή τους ιερούς κανόνες.
- (στ) Το Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει την παρούσα Αγωγή καθότι αφορά εκκλησιαστικά ζητήματα τα οποία ρυθμίζονται από το Καταστατικό της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου, τους ιερούς κανόνες της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και εκδικάζονται από την Ιερά Σύνοδο των ΓΟΧ Κύπρου.

Αποτελεί βασική θέση της υπεράσπισης των Εναγομένων πως παλαιότερα, σε περίπτωση ανάγκης για σύγκληση Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου, συνέδραμαν ομοιότυπες Ορθόδοξες Εκκλησίες και δη η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος με την οποία υπήρχε πάντοτε πνευματική κοινωνία. Περαιτέρω αποτελεί ισχυρισμό των Εναγομένων ότι η αρωγή και συνδρομή της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος στην εκλογή και χειροτονία των δύο Επισκόπων των Παλαιοημερολογιτών Κύπρου ήταν αποτέλεσμα της πρόσκλησης και συναίνεσης όλων των κληρικών των ΓΟΧ Κύπρου και τόσο η εκλογή και χειροτονία των Επισκόπων όσο και η εκλογή και χειροτονία του Μητροπολίτη έγιναν καθόλα νομότυπα σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη, χωρίς να υπάρξει οποιοδήποτε σχίσμα εκ μέρους τους στις τάξεις της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου. Τέλος, ισχυρίζονται ότι ο Εναγόμενος 1 είναι ο μοναδικός νόμιμα εκλεγείς Μητροπολίτης Κιτίου και ο συνεχιστής του Επιφανίου ενώ οι Ενάγοντες δεν είναι νόμιμα και καταστατικά διορισμένοι και καθοδηγούνται από πρώην ιερείς των ΓΟΧ Κύπρου οι οποίοι έχουν καθαιρεθεί και τους έχει αποκοπεί η αντιμισθία κατόπιν οδηγιών του Εναγομένου 1.

II. Σύνοψη Μαρτυρίας

Στα πλαίσια της ακρόασης της υπόθεσης κατέθεσαν συνολικά οκτώ μάρτυρες για τους Ενάγοντες και τρεις για τους Εναγόμενους. Ο πρώτος μάρτυρας για τους Ενάγοντες ήταν ο πατήρ ████████ Ιωάννου. Ο ME1 είναι μέλος της εκκλησίας των ΓΟΧ και κληρικός από το 1983 και ο ιερέας των ναών της Οσίας Ξένης και Αγίων Αποστόλων. Κατέθεσε για το ιστορικό της εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου μέχρι και τη διαδικασία της εκλογής του Παρθένιου ο οποίος και χειροτονήθηκε ως Μητροπολίτης Κιτίου και Έξαρχος Πάσης Κύπρου. Εξέφρασε τη διαφωνία του ως προς τον τρόπο χειρισμού από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος του ζητήματος εκλογής Μητροπολίτη, δηλώνοντας ότι είχε ζητηθεί η συνδρομή της μόνο για την επίβλεψη των εκλογών και τη χειροτονία Μητροπολίτη ενώ οι ενέργειες της για τη χειροτονία δύο Επισκόπων παραβίαζε το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου.

Ο δεύτερος μάρτυρας των Εναγόντων ήταν ο γιος του ME1, ████████ Ιωάννου, δικηγόρος. Ο ME2 ασκούσε τα καθήκοντα του Γραμματέα της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου των ΓΟΧ από τις 2-11-08 μέχρι και τις 7-9-15.

Επικεντρώθηκε στις ενέργειες του σχετικά με την επικείμενη μεταβίβαση των επίδικων ακινήτων εκ μέρους του Εναγομένου 1 και στη διαδικασία εκλογής του Παρθένιου εφόσον είχε οριστεί ως Γενικός Έφορος Εκλογών, εκφράζοντας και αυτός με τη σειρά του τη θέση ότι αυτή συνήδε με το Καταστατικό των ΓΟΧ ενώ οι ενέργειες της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος παραβίαζαν το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου.

Ο επόμενος μάρτυρας ήταν ο Δρ [REDACTED] Βαβούσκος, δικηγόρος στη Θεσσαλονίκη, ο οποίος κατέθεσε ως εμπειρογνώμονας για το εκκλησιαστικό δίκαιο. Ο ΜΕ3 κατέθεσε Γνωμοδότηση στην οποία ανέλυσε τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι αντικανονικώς η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος προέβη για την εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου στην εκλογή και χειροτονία των Σεβαστιανού και Λαζάρου.

Ο ΜΕ4 ήταν ο [REDACTED] Παπαδόπουλος ο οποίος ήταν ενοριακός επίτροπος του ιερού ναού Αποστόλου Βαρνάβα Αγρού. Ως ΜΕ5 κατέθεσε ο [REDACTED] Λαός, ενοριακός επίτροπος των ναών Οσίας Ξένης και Αγίων Αποστόλων. Αυτοί οι δύο μάρτυρες αναφέρθηκαν βασικά στο τι διημείφθη στη συνάντηση της εξ αρχής της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος με τους ιερείς της Κύπρου για το θέμα εκλογής Μητροπολίτη.

Οι επόμενες δύο μάρτυρες ήταν η [REDACTED] Μακρή Ονουφρίου του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Λεμεσού και η [REDACTED] Προδρόμου του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Αμμοχώστου. Οι ΜΕ6 και 7 βασικά αναφέρθηκαν στις υποβληθείσες δηλώσεις μεταβίβασης των επίδικων ακινήτων.

Ο τελευταίος μάρτυρας των Εναγόντων ήταν ο [REDACTED] Ταλιαδώρος, ιστορικός μελετητής και ερευνητής. Ο ΜΕ8 κατέθεσε αναφορικά με το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου, τον τρόπο εκλογής επισκόπων της Κύπρου και το πώς αντιμετωπίστηκε παλαιότερα η περίπτωση απορφανισμού από επισκόπους.

Ο πρώτος μάρτυρας για την πλευρά των Εναγομένων ήταν ο [REDACTED] Κονιδάρης, ο οποίος ήταν Καθηγητής του Εκκλησιαστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής Αθηνών. Ο ΜΥ1 κατέθεσε ως εμπειρογνώμονας και υιοθέτησε τις Γνωμοδοτήσεις του αναφορικά με την απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος για την εκλογή και χειροτονία δύο επισκόπων στην εμπερίστατη

εκκλησία της Κύπρου και γενικά την κατάσταση όπως διαμορφώθηκε μετά την εκλογή και χειροτονία τους. Κατέθεσε επίσης Γνωμοδοτικό Σημείωμα, Έγγραφο 8, στο οποίο σχολιάζει και εκφράζει τις θέσεις του επί της Γνωμοδότησης του ΜΕ3.

Ο επόμενος μάρτυρας ήταν ο Μητροπολίτης Λαρίσης και Τυρνάβου Ιγνάτιος, ο οποίος συμμετείχε στη συνάντηση της εξ αρχής της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος και μάλιστα ορίστηκε να τηρεί τα πρακτικά τα οποία και κατέθεσε και γενικά αναφέρθηκε στο τι έλαβε χώρα στην εν λόγω συνάντηση.

Ο ΜΥ3 ήταν ο Εναγόμενος 1 ο οποίος ουσιαστικά αναφέρθηκε στο όλο ιστορικό και στα γεγονότα που αφορούν την εκλογή του ως Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχου Πάσης Κύπρου.

III. Κοινώς Αποδεκτό ή Μη Αμφισβητούμενο Υπόβαθρο Γεγονότων

Μέσα από το σύνολο της μαρτυρίας, διεφάνη ότι μεγάλο μέρος των γεγονότων αποτελεί κοινό έδαφος μεταξύ των μερών ή παρέμεινε αδιαμφισβήτητο ενώ οι δύο πλευρές διαφωνούν σε σχέση με περιορισμένο πλαίσιο γεγονότων και η βασική διαφωνία τους εστιάζεται στο επίδικο ζήτημα ως προς το ποιος είναι ο νόμιμα εκλεγείς Μητροπολίτης Κιτίου των ΓΟΧ και συνακόλουθα σε ποιον δύναται να εγγραφεί η επίδικη περιουσία. Παρόλο που όλοι σχεδόν οι μάρτυρες αναφέρθηκαν σε αυτό το ζήτημα εκφράζοντας τις εκατέρωθεν απόψεις τους, αυτό βασικά αποτελεί το αντικείμενο ενασχόλησης των εμπειρογνομόνων, ούτως ώστε εκεί όπου κρίνεται αναγκαίο, η αξιολόγηση των τελευταίων δεν θα γίνει ξεχωριστά αλλά θα παρεμβάλλεται στην αξιολόγηση των υπολοίπων μαρτύρων.

Ως εκ τούτου κρίνεται σκόπιμο σε αυτό το στάδιο να παρατεθεί το κοινώς αποδεκτό ή μη αμφισβητούμενο υπόβαθρο γεγονότων και σε κατοπινό κεφάλαιο να γίνει η αξιολόγηση των μαρτύρων και η εξαγωγή επιπρόσθετων ευρημάτων αναφορικά με τα υπό κρίση γεγονότα, στον βαθμό που αυτά κρίνονται σχετικά και αναγκαία για σκοπούς της παρούσας υπόθεσης. Σημειώνεται ότι οι αναφορές σε ημερομηνίες (πλην αυτών που αφορούν στις μεταβιβάσεις, στην Αγωγή και στις δικαστικές αποφάσεις) γίνονται βάσει του παλαιού ημερολογίου εκτός εκεί όπου αναγράφονται δύο ημερομηνίες οι οποίες είναι βάσει του παλαιού και του νέου ημερολογίου.

Επομένως το Δικαστήριο προβαίνει στα ακόλουθα ευρήματα αναφορικά με τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης:

1. Το 1924 η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου υιοθέτησε το Γρηγοριανό ημερολόγιο, το λεγόμενο νέο ημερολόγιο, πλην όμως υπήρχε μια μερίδα των πιστών, κλήρου και λαού, οι οποίοι διατήρησαν το Ιουλιανό (παλαιό) ημερολόγιο, αποκαλούμενοι Γνήσιοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί.
2. Το 1948 η Εκκλησία των Γνησίων Ορθόδοξων Χριστιανών (ΓΟΧ) Κύπρου απέκτησε Επίσκοπο ο οποίος χειροτονήθηκε από την Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος. Συγκεκριμένα, η Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος εξέλεξε και χειροτόνησε τον Ελλαδίτη κληρικό Σπυρίδωνα ως Επίσκοπο Τριμυθούντος.
3. Μετά από οκτώ μήνες ο Σπυρίδων απελάθη από την Κύπρο από τους Άγγλους κατακτητές. Παρά ταύτα κατά το επόμενο χρονικό διάστημα ο Σπυρίδων λάμβανε μέρος στις συνεδρίες της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος. Σχετικές είναι οι Εγκύκλιοι της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος, 25-11-49, Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 1951, 10-10-53 και 15-9-54, Τεκμήριο 160.
4. Στις 12-12-55 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος διόρισε ως Γενικό Αντιπρόσωπο, Ιερατικό Επίτροπο και Προϊστάμενο της τον Αρχιμανδρίτη, όπως ήταν τότε, Επιφάνιο, Τεκμήριο 37.
5. Κατόπιν εκλογών για Αρχιερέα στην Κύπρο και της εκλογής του Επιφανίου, στις 23-10-56 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος χειροτόνησε τον Επιφάνιο ως Μητροπολίτη Κιτίου. Το Χειροτονητήριο κατατέθηκε ως Τεκμήριο 161.
6. Ο Επιφάνιος συμμετείχε στην Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος, Τεκμήρια 124 και 163.
7. Το 1961 η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου απέκτησε δικό της Καταστατικό Χάρτη, Τεκμήριο 1.
8. Ο Επιφάνιος χειροτόνησε τον Εναγόμενο 1 το 1995 διάκο και το 1996 ιερέα. Στις 26-12-96 τον χειροτόνησε μοναχό και του έδωσε τον τίτλο του Αρχιμανδρίτη της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου.

9. Από τη χειροτονία του Επιφανίου μέχρι και τον θάνατο του το 2005, η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου διέθετε ένα μόνο Μητροπολίτη με τίτλο «*Μητροπολίτης Κιτίου και Έξαρχος Πάσης Κύπρου*». Γίνονταν συνεδρίες του λεγόμενου Ιερατικού Συμβουλίου ή Σύναξης των Ιερέων, στις οποίες συμμετείχαν μεταξύ άλλων ο ΜΕ1 και ο ΜΥ3.
10. Μετά τον θάνατο του Μητροπολίτη Επιφανίου στις 17/30-4-05, σε συνεδρία του το Ιερατικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως για κάθε εκκλησιαστικό θέμα θα αποφασίζει το Ιερατικό Συμβούλιο, προεδρεύοντας του Σεβαστιανού και ότι θα μνημονεύεται προσωρινώς ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών ΓΟΧ Ελλάδος Νικόλαος. Αντίγραφο των πρακτικών της συνεδρίας κατατέθηκε ως Τεκμήριο 2.
11. Με επιστολή ημ. 1/14-5-05, Τεκμήριο 4, οι Ιερείς της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων των ΜΕ1 και ΜΥ3, απευθύνθηκαν προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος στην οποία αναφέρουν ότι επειδή προέκυψαν προβλήματα για την τοποθέτηση του Νικολάου ως Τοποτηρητή της Εκκλησίας της Κύπρου, εκφράζουν την απορία κατά πόσο αυτό συνάδει με το αυτοκέφαλο της.
12. Με επιστολή του ημ. 4-5-05, Τεκμήριο 5, ο Νικόλαος τους ζητεί να στείλουν το Καταστατικό τους, επιβεβαιώνοντας ότι θα τηρήσει πλήρως αυτό, τα θέσμια και τις παραδόσεις της Εκκλησίας της Κύπρου για την ανάδειξη επισκόπου και επιφυλασσόμενος να αποφασίσουν επί τούτου.
13. Με επιστολή ημ. 4/17-6-05, Τεκμήριο 7, κοινοποιήθηκε στους Κύπριους ιερείς των ΓΟΧ απόφαση της Ενδημούσης Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας ΓΟΧ Ελλάδος αναφορικά με τα καθήκοντα και τις εξουσίες του μνημονευόμενου επισκόπου και στην οποία αναφέρεται ότι ο μνημονευόμενος επίσκοπος δεν ασκεί έργο τοποτηρητή.
14. Ο Εναγόμενος 1 με επιστολή του ημ. 5-6-05, Τεκμήριο 6, ζητά από τον Νικόλαο να αναθεωρήσουν τις θέσεις τους και αποφασίσουν να στείλουν τοποτηρητή στην Κύπρο για να επιληφθεί των προβλημάτων και επιφέρει ειρήνη μεταξύ τους.
15. Στις 27-7-05 η Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος απέστειλε επιστολή, Τεκμήριο 8, προς τους ιερείς της Κύπρου με την οποία τους καλούσε να κηρύξουν ως χρεούμενα τον θρόνο Μητροπολίτη και να καλέσουν την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος για την έναρξη της διαδικασίας εκλογής επισκόπου στην

- Κύπρο. Σημειώνεται ότι είχε ήδη αρχίσει η διαφωνία μεταξύ των Παλαισημερολογιτών στην Κύπρο για το ποιος ασκούσε καθήκοντα τοποτηρητή. Σχετικές είναι οι επιστολές, Τεκμήρια 9-11.
16. Στις 7-9-05 σε συνεδρία του Ιερατικού Συμβουλίου ΓΟΧ Κύπρου, αποφασίστηκε και κηρύχθηκε κενός ο Μητροπολιτικός Θρόνος της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου και Εξαρχίας Πάσης Κύπρου και ζητήθηκε από τον Μακαριότατο Νικόλαο και την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος να ενεργήσει ανάλογα προς πλήρωση του κενωθέντος θρόνου. Αντίγραφο των πρακτικών της συνεδρίας κατατέθηκε ως Τεκμήριο 12.
17. Αυτή η απόφαση κοινοποιήθηκε με επιστολή ίδιας ημερομηνίας, Τεκμήριο 13, προς τον Νικόλαο στην οποία επισυνάφθηκε το πρακτικό της συνεδρίας του Ιερατικού Συμβουλίου.
18. Στις 7-9-05 στάληκε επιστολή, Τεκμήριο 14, προς την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος, υπογεγραμμένη από τρεις ιερείς, μεταξύ αυτών ο ΜΕ1, στην οποία αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι αυτοί ως απλοί ιερείς δεν μπορούν μόνοι να προχωρήσουν στο έργο απόκτησης Ιερέα, εξ ου και αποτάθηκαν στην αδελφή εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος καλώντας τη να ορίσει τρεις Αρχιερείς ή να συγκροτήσει πενταμελή επιτροπή η οποία θα αναλάβει και θα ενεργήσει την εκλογή και ανάδειξη επισκόπου σύμφωνα με τους Ιερούς Κανόνες, τις παραδόσεις και το Καταστατικό.
19. Στις 30-9-05, σε συνεδρία του το Ιερατικό Συμβούλιο αποφάσισε και πρότεινε προς τον Νικόλαο υποψηφίους, μεταξύ των οποίων ο ΜΥ3 και ο Ευστάθιος Τουρλής, Τεκμήριο 15.
20. Την ίδια ημερομηνία σε συνεδρία το Ιερατικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι *«πρέπει η Ιερά Σύνοδος να προχωρήσει τη διαδικασία εκλογής Κεφαλής της Εκκλησίας της Κύπρου»* και ότι στην εκλογική διαδικασία θα συμμετέχει όλο το πλήρωμα της Κύπρου κατά την παράδοση, Τεκμήριο 175.
21. Στις 9-10-05, το Ιερατικό Συμβούλιο απέστειλε εγκύκλιο, Τεκμήριο 101, για τον καταρτισμό καταλόγων για ανάδειξη επισκόπου. Όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο, η σύνταξη εκλογικών καταλόγων επιβάλλεται λόγω του ότι στη συνεδρία του Ιερατικού Συμβουλίου ημ. 30-9-05 αποφασίστηκε όπως ζητηθεί από την Ιερά Σύνοδο των ΓΟΧ Ελλάδος να τροχοδρομήσει τη διαδικασία ανάδειξης κεφαλής στην εκκλησία των

ΓΟΧ Κύπρου. Οι εκλογικοί κατάλογοι, ως εγκρίθηκαν από το Ιερατικό Συμβούλιο, αποτελούν το Τεκμήριο 102.

22. Στις 4/17-1-06 ο ΜΥ3 μαζί με άλλο ιερέα αποστέλλουν επιστολή, Τεκμήριο 19, προς τον Νικόλαο και την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος με την οποία εκφράζουν τη δυσαρέσκεια τους ως προς τον ρόλο της Σύναξης Ιερέων η οποία είναι διχασμένη και για το ότι η άλλη μερίδα προβάλλει ως πρόσχημα το θέμα του αυτοκεφάλου. Αναφέρουν ότι η Εκκλησία της Κύπρου είναι αυτοκέφαλη, ο Επιφάνιος ήταν μέλος της Ιεράς Συνόδου Ελλάδος η οποία συνεργαζόταν και συναποφάσιζε για θέματα της Εκκλησίας της Κύπρου και τους καλεί να ενεργήσουν το συντομότερο.
23. Ακολούθησε επιστολή ημ. 12-1-06, Τεκμήριο 20, υπογεγραμμένη από διάφορους ιερείς, συμπεριλαμβανομένου του ΜΕ1, προς τον Νικόλαο και την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος στην οποία αναφέρεται ότι οι όποιες ενέργειες και επιστολές προέρχονται από το Ιερατικό Συμβούλιο από το οποίο ο ΜΥ3 απέχει λόγω της μη ικανοποίησης των δικών του βλέψεων, και ζητείται η ενέργεια τους το συντομότερο για την κανονική εκλογή και χειροτονία επισκόπου στην Εκκλησία της Κύπρου με βάση τις αποφάσεις του Ιερατικού Συμβουλίου και όχι παρεμβάσεις που αποσκοπούν στο προσωπικό συμφέρον.
24. Η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος απάντησε με επιστολή ημ. 12/30-1-06, Τεκμήριο 21, στην οποία αφενός αναφέρει ότι θα μελετήσει τις επιστολές και αφετέρου παροτρύνει την ενότητα.
25. Στις 4-2-06 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος έλαβε απόφαση, Τεκμήριο 23, με την οποία ανακαλείτο η απόφαση της Ενδημούσης Συνόδου ημ. 4-6-05 και ο Νικόλαος ορίστηκε Τοποτηρητής της Ιεράς Μητροπόλεως Κιτίου.
26. Αυτή η απόφαση προκάλεσε την αντίδραση και διαφωνία μιας μερίδας των Παλαιοημερολογιτών Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων των ΜΕ1 και ΜΕ5, οι οποίοι με επιστολές τους, Τεκμήρια 24 και 25, τόσο προς το Ιερατικό Συμβούλιο όσο και προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος διαμαρτύρονταν και εξέφραζαν την ανησυχία τους ως προς την επέμβαση στο αυτοκέφαλο της εκκλησίας της Κύπρου. Με επιστολή τους ημ. 19-4-06 προς το Ιερατικό Συμβούλιο, Τεκμήριο 29, ζητούσαν την ανάκληση της απόφασης ημ. 4-2-06, την επαναφορά σε ισχύ της

- απόφασης ημ. 4-6-05 και τη συνέχιση το ταχύτερο δυνατό της διαδικασίας για εκλογή και χειροτονία επισκόπου.
27. Στις 11-10-06 συνεκλήθη Παγκύπρια Κληρικολαϊκή Συνέλευση της ίδιας μερίδας των Παλαιοημερολογιτών στην οποία παρών ήταν ο ΜΕ1, και στην οποία αποφασίστηκε όπως η διαδικασία εκλογής επισκόπου διεξαχθεί σύμφωνα με τους ιερούς κανόνες και όχι με την επέμβαση της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος, Τεκμήριο 117, και στάληκε σχετική επιστολή, Τεκμήριο 118, προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος ζητώντας την επαναφορά της εγκυκλίου - απόφασης ημ. 4/17-6-05, Τεκμήριο 7.
28. Στις 12/25-11-06 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος με απόφαση της, Τεκμήριο 63, απέρριψε τις ενστάσεις στην απόφαση της για προσωρινή αρχιερατική διαποίμανση της απορφανισθείσας Επισκόπου Εκκλησίας της Κύπρου αφού έλαβε υπόψιν ότι Εκκλησία δεν νοείται χωρίς Επίσκοπο, οι Επίσκοποι έχουν την εξουσία να ποιμαίνουν την εκκλησία, το αυτοκέφαλο συνίσταται στην εκλογή Επισκόπων και στη δυνατότητα εκλογής αυτών, και το Ιερατικό Συμβούλιο δεν προβλέπεται στους Ιερούς Κανόνες.
29. Με εγκύκλιο ημ. 1-12-06 η Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος αποφάσισε την άμεση μετάβαση της Συνοδικής Εξαρχίας στην Κύπρο με αποκλειστικό θέμα την προώθηση της προβλεπόμενης διαδικασίας για την ανάδειξη επισκόπου καθώς επίσης, αφού έλαβε υπόψιν την πρόταση όλων των κληρικών για τους υποψηφίους προς εκλογή επισκόπου, ενέκρινε ομόφωνα την υποψηφιότητα των Σεβαστιανού και Λαζάρου, Τεκμήριο 31. Σχετική είναι και η επιστολή ημ. 18-11/1-12-06, Τεκμήριο 65, στην οποία επαναλαμβάνεται η μετάβαση της εξαρχίας αφού αναφέρεται ότι η αυτοκέφαλη εκκλησία της Κύπρου τελεί ανέκαθεν σε πνευματική κοινωνία με την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος εκ της οποίας έλκει και την αποστολική διαδοχή, δεδομένου ότι ο Σπυρίδων και ο Επιφάνιος χειροτονήθηκαν Επίσκοποι από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος και παρέμειναν σε κοινωνία μαζί της, συμμετέχοντες στην Ιερά Σύνοδο όταν κρινόταν αναγκαίο και ειδικότερα για την αντιμετώπιση σοβαρών εκκλησιαστικών θεμάτων που αφορούσαν την εκκλησία της Κύπρου.
30. Η συνεδρία της εξαρχίας έλαβε χώρα στις 5-12-06 στον Ιερό Ναό Αγ. Αναργύρων στη Λάρνακα, παρουσία του Αρχιεπισκόπου Νικολάου και

ακόμα πέντε ιερέων, συμπεριλαμβανομένου του ΜΥ2 ο οποίος κρατούσε πρακτικά εκ μέρους της εξουχίας τα οποία κατατέθηκαν ως Τεκμήριο 147.

31. Στις 4-1-07 ο Γραμματέας της Κληρικολαϊκής Επιτροπής απέστειλε πρόσκληση ημ. 4.1.07, Τεκμήριο 119, στους Πατέρες Γρηγόριο και Σεβαστιανό για την Παγκύπρια Γενική Συνέλευση των εκλεγεγμένων ενοριακών επιτροπών και των Ιερέων στις 8-1-07 με θέμα την πορεία της εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου προς εκλογή αρχιερέα.
32. Στις 7/20-1-07 η Ιερά Σύνοδος Ελλάδος απέστειλε επιστολή, Τεκμήριο 120, προς τις Εκκλησιαστικές Επιτροπές Ενοριών των ΓΟΧ Κύπρου με την οποία τις πληροφορούσε ότι η προγραμματισθείσα πρωτοβουλία για σύγκληση Παγκύπριας Γενικής Συνέλευσης ιερέων και επιτροπών για την εκλογή Αρχιερέως ήταν αναρμόδια και σε ασέβεια προς τον μνημονευόμενο Αρχιεπίσκοπο Νικόλαο, με επιφύλαξη για την κανονική αντιμετώπιση του θέματος.
33. Η Ιερά Σύνοδος Ελλάδος με εγκύκλιο επιστολή της, Τεκμήριο 178, αποφάσισε, και λόγω της πρωτοβουλίας κληρικών να προχωρήσουν μόνοι στην εκλογή επισκόπου, να επισπεύσει και προχωρήσει στην εκλογή και προχείριση δύο Επισκόπων, του Σεβαστιανού σε Επίσκοπο Τριμιθούντος και του Λαζάρου σε Επίσκοπο Αμαθούντος, για να ολοκληρώσουν τη διαδικασία εκλογής Μητροπολίτη στη χρεώουσα Μητρόπολη Κιτίου.
34. Στις 14/27-1-07 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος κάλεσε τον ΜΕ1 σε απολογία αφού τον έθεσε σε προσωρινή αργία λόγω της ισχυριζόμενης καταπάτησης και καταφρόνησης της ρητής απαγόρευσης ημ. 7-1-07 (Τεκμήριο 120) για την πραγματοποίηση της αντικανονικής πρωτοβουλίας για Παγκύπρια Γενική Συνέλευση χωρίς γνώση και έγκριση από την Ιερά Σύνοδο. Η σχετική επιστολή κατατέθηκε ως Τεκμήριο 72.
35. Ο ΜΕ1 απάντησε μέσω επιστολής ημ. 18-1-07, Τεκμήριο 73, ότι μέχρι να λάβει απάντηση για το ζήτημα του αυτοκεφάλου θα συνεχίσει να μνημονεύει τον Νικόλαο. Αυτή την επιστολή παρέδωσε προσωπικά, τόσο στη Σύνοδο όσο και στον ίδιο τον Νικόλαο ο ΜΕ5 ο οποίος μετέβη στην Αθήνα γι' αυτό τον σκοπό.

36. Με ανακοίνωση της ημ. 23-1-07 η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος αποφάσισε την εκλογή δύο Επισκόπων, του Σεβαστιανού σε Επίσκοπο Τριμιθούντος και του Λαζάρου σε Επίσκοπο Αμαθούντος, και την ανάθεση της τοποτηρητείας του χηρεύοντος θρόνου της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου στον Σεβαστιανό ο οποίος με τη συνεργασία του Επισκόπου Αμαθούντος θα συνεχίσει την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την ανάδειξη Μητροπολίτη Κιτίου. Η χειροτονία των δύο Επισκόπων ορίστηκε στις 25 και 26-1-07, Τεκμήριο 33. Τα Χειροτονητήρια αποτελούν το Τεκμήριο 180.
37. Στις 9/22-5-07 με επιστολή, Τεκμήριο 181, η Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ανακοίνωσε την ημερομηνία διεξαγωγής εκλογών, από κληρικούς και λαό, για Μητροπολίτη Κιτίου για τις 14/27-5-07.
38. Με εγκύκλιο ημ. 19-5-07 η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου ανακοίνωσε την εκλογή του Σεβαστιανού ως Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχου Πάσης Κύπρου και η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος με επιστολή της ημ. 19-5/1-6-07 εξέφρασε την ικανοποίηση της και την απόφαση της για επίσημη συμμετοχή στην τελετή ενθρόνισης, μέρος του Τεκμηρίου 181.
39. Με επιστολή της ημ. 4/17-8-07, Τεκμήριο 70, η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος αποφάσισε την παραπομπή του ΜΕ1 σε Συνοδικό Δικαστήριο.
40. Με επιστολή του ημ. 14-9-07, Τεκμήριο 71, προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος ο ΜΕ1 ανέφερε ότι τόσο ο ίδιος όσο και η συντριπτική πλειοψηφία των ΓΟΧ Κύπρου έχουν αποκηρύξει και διακόψει κάθε μορφής πνευματική κοινωνία μαζί τους και ότι δεν αναγνωρίζει το λεγόμενο συνοδικό δικαστήριο ως μη νόμιμα και κανονικά συγκροτηθέν.
41. Κατόπιν κλήσης σε απολογία και προσωρινής αργίας (Τεκμήριο 72), με απόφαση ημ. 28-11-07, Τεκμήριο 76, η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος αποφάσισε την καθαίρεση του ΜΕ1 από τον ιερατικό βαθμό και το αξίωμα του. Υπήρξαν και άλλες αποφάσεις καθαίρεσης άλλων Ιερέων των ΓΟΧ Κύπρου.
42. Στις 19-1-08 η Ιερά Μητρόπολη Κιτίου απέστειλε εγκύκλιο για τον καταρτισμό εκλογικών καταλόγων για ανάδειξη ενοριακών επιτροπών, Τεκμήριο 182.

43. Εν τω μεταξύ η Παγκύπρια Κληρικολαϊκή Συνέλευση έλαβε απόφαση για τη διενέργεια εκλογών για ανάδειξη Μητροπολίτη Κιτίου και διόρισε τον ΜΕ2 ως Γενικό Έφορο Εκλογών. Η ίδια Συνέλευση αποκήρυξε τη Σύνοδο της Ελλάδος για τη χειροτονία του Σεβαστιανού ως Επισκόπου και κάποια άτομα εξ αυτών μετέβησαν στην Ελλάδα και διαμαρτυρήθηκαν κατά την ώρα της χειροτονίας.
44. Εξελέγη ο Ευθύμιος Επιφανείου εξ Ελλάδος όμως δεν κατέστη δυνατό να βρεθεί Αρχιερέας να τον χειροτονήσει Μητροπολίτη. Συνεκλήθη νέα εκλογική συνέλευση και εξελέγη ο Παρθένιος ο οποίος χειροτονήθηκε στις 14/27-7-08 από την Πανορθόδοξο Σύνοδο η οποία αποτελείτο από Παλαιοημερολογίτες εξ Ελλάδος, Ρουμανίας, Ρωσίας και Κένυας. Το χειροτονητήριο κατατέθηκε ως Τεκμήριο 97.
45. Στις 9-11-08 ο Παρθένιος απέστειλε εγκύκλιο, Τεκμήριο 98, για τον καταρτισμό εκλογικών καταλόγων για ανάδειξη ενοριακών επιτροπών. Οι εκλογικοί κατάλογοι αποτελούν το Τεκμήριο 102. Οι εκλογές διενεργήθηκαν στις 15-12-08 όταν και εξελέγησαν ενοριακοί επίτροποι.
46. Σύμφωνα με την αναντίλεκτη θέση του ΜΕ2, το 2011 η Πανορθόδοξος Σύνοδος έλαβε απόφαση καθάιρεσης του ΜΥ3.
47. Στα Πιστοποιητικά Έρευνας Ακίνητης Ιδιοκτησίας του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Λεμεσού, Τεκμήρια 132 και 133, τα οποία κατέθεσε η ΜΕ6, απεικονίζονται τα ακίνητα των Μονών των Παλαιοημερολογιτών που βρίσκονται στην επαρχία Λεμεσού (Τεκμήριο 132) και Λάρνακας και Αμμοχώστου (Τεκμήριο 133). Σύμφωνα με τη ΜΕ6, η Μητρόπολη Κιτίου υπό τον Επιφάνιο δημιούργησε θρησκευτικό οργανισμό, ήτοι η Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ (Παλαιοημερολογιτών), ο οποίος είναι καταχωρημένος στο μητρώο του Κτηματολογίου, Τεκμήριο 134.
48. Σύμφωνα με τη ΜΕ7, έχουν κατατεθεί στο Κτηματολογικό Γραφείο Αμμοχώστου επτά δηλώσεις ημ. 19-8-11 μεταβίβασης ακινήτων στη Λάρνακα, Τεκμήρια 136-142. Στο σύστημα φαίνεται επίσης ο ίδιος οργανισμός, ήτοι η Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ η οποία στις 19-8-11 άλλαξε σε Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ Κύπρου, Τεκμήριο 143 και είναι κοινώς αποδεκτό ότι πρόκειται για τον ίδιο οργανισμό στον οποίο αναφέρθηκε και η ΜΕ6. Οι δηλώσεις μεταβίβασης συνοδεύονταν από

υπεύθυνη δήλωση ότι η μεταβίβαση δεν αποτελεί οικονομική δραστηριότητα, η οποία (δήλωση) αποσκοπεί στη μη είσπραξη δικαιωμάτων. Αποτελεί παραδεκτό γεγονός ότι οι πράξεις μεταβίβασης, Τεκμήρια 139 και 140, οι οποίες αναφέρονται σε διαφορετικούς εγγεγραμμένους ιδιοκτήτες, η πρώτη στον Ιερό Ναό Οσίας Ξένης και η δεύτερη στην Εκκλησία των Αληθινών Ορθόδοξων Χριστιανών της Κύπρου αφορούν στο ίδιο πρόσωπο της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου. Όλες οι αιτήσεις μεταβίβασης αφορούν στη μεταβίβαση από εκκλησίες και ναούς στην Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ Παλαιοημερολογιτών Κύπρου υπό τον Μητροπολίτη Κιτίου και Έξαρχο Πάσης Κύπρου Σεβαστιανό και υποβλήθηκαν από τον Στέλιο Σταυρίδη ως πληρεξούσιο αντιπρόσωπο.

49. Αποτελεί κοινώς αποδεκτό γεγονός ότι η υπό κρίση περιουσία αποκτήθηκε από δωρεές και εισφορές των πιστών ΓΟΧ Κύπρου, χωρίς να είναι δυνατός ο εντοπισμός του καθενός ξεχωριστά, και ότι αυτή ανήκει στην Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου.
50. Σύμφωνα με τον ΜΥ3, η υποβολή αιτήματος για τη μεταβίβαση της περιουσίας στην Ιερά Μητρόπολη Κιτίου βασίζεται στην απόφαση ημ. 4-8-11, Τεκμήριο 155, της Θρονικής Επιτροπής της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου, στην οποία αναφέρεται ότι λόγω του ότι πρώην καθηρημένοι κληρικοί με τους συνεργάτες τους οικειοποιήθηκαν την περιουσία της Εκκλησίας η Επιτροπή αποφάσισε όπως όλοι οι Ναοί, ιερές μονές και άλλα ιερά καθιδρύματα με τα περιουσιακά τους στοιχεία, μεταγραφούν στην Ιερά Μητρόπολη Κιτίου ΓΟΧ Κύπρου για την ασφάλεια και προστασία αυτών.
51. Αφού οι Ενάγοντες πληροφορήθηκαν για αυτή την προσπάθεια μεταβίβασης, απέστειλαν επιστολές μέσω του ΜΕ2 στο Κτηματολόγιο και προέβησαν σε καταγγελία στην Αστυνομία ισχυριζόμενοι ότι επρόκειτο για παράνομο σφετερισμό της περιουσίας των ΓΟΧ από τον Σεβαστιανό, Τεκμήρια 84-87.
52. Στις 20-9-11 ο Διευθυντής του Κτηματολογικού Γραφείου Λάρνακας απέστειλε επιστολή, Τεκμήριο 90, προς τον ΜΕ2 πως οι πράξεις μεταβίβασης θα γίνονταν αποδεκτές εκτός αν προσκομιστεί απαγορευτικό διάταγμα Δικαστηρίου.

53. Ακολούθως ο ΜΕ2 αποτάθηκε τόσο στο Κτηματολόγιο όσο και στην Αστυνομία για να λάβει πληροφορίες ούτως ώστε να στραφεί δικαστικά, χωρίς όμως θετική ανταπόκριση. Συγκεκριμένα με επιστολή του ημ. 18-10-11, Τεκμήριο 95, ο Γενικός Εισαγγελέας τον πληροφόρησε ότι δεν έχει ανάμειξη στις εν λόγω διαφορές και ως εκ τούτου δεν μπορεί να δώσει τις αιτούμενες οδηγίες.
54. Ακολούθησε η καταχώριση της παρούσας Αγωγής στις 16-11-11 και η έκδοση μονομερώς του προσωρινού απαγορευτικού διατάγματος στις 17-11-11.
55. Σύμφωνα με Δήλωση ημ. 27-11-11 της Ιεράς Συνόδου ΓΟΧ Κύπρου, με αναφορά στην υπό κρίση Αγωγή αναφέρεται ότι ο Ενάγων 1 δεν αποτελεί ούτε και εκφράζει τη συνέχεια της Εκκλησίας του Επιφανίου. Με απόφαση ίδιας ημερομηνίας η Ιερά Σύνοδος διευκρινίζει ότι διάφοροι εκ των Εναγόντων, συμπεριλαμβανομένων του Παρθένιου και του ΜΕ1, δεν αναγνωρίζονται, ότι επιδιώκουν την οικειοποίηση και καταπάτηση της εκκλησίας της Κύπρου και έτσι ο ΜΥ3 είναι ο μόνος κανονικός διάδοχος του Σπυρίδωνος και του Επιφανίου και ο μόνος εκπρόσωπος της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου έναντι της Πολιτείας και κάθε Αρχής. Αυτά τα έγγραφα αποτελούν το Τεκμήριο 157.

IV. Αξιολόγηση Μαρτυρίας και Επιπρόσθετα Ευρήματα επί Γεγονότων

Για σκοπούς εξέτασης της παρούσας Αγωγής, πέραν των πιο πάνω ευρημάτων, κρίνεται αναγκαία η κατάληξη επί διαφόρων άλλων θεμάτων για τα οποία οι δύο πλευρές εκφράζουν διαφορετικές απόψεις και τα οποία κρίνονται σχετικά και έχουν καταστεί επίδικα. Για την κατάληξη σε ευρήματα επιβάλλεται η αξιολόγηση των μαρτύρων, συμπεριλαμβανομένων και των εμπειρογνομόνων.

Παρόλο που για κάθε θέμα θα γίνεται και η ανάλογη αξιολόγηση των σχετικών μαρτύρων, εν τούτοις θεωρώ χρήσιμη την παράθεση εξ αρχής και συνοπτικά της γενικής εντύπωσης που δημιούργησε στο Δικαστήριο ο κάθε μάρτυρας.

Ο ΜΕ1, λόγω της ιδιότητας και προσωπικής του εμπλοκής, ήταν σε θέση να περιγράψει το ιστορικό των γεγονότων από τη δημιουργία των ΓΟΧ Κύπρου μέχρι και την έγερση της παρούσας Αγωγής. Παρόλο που παρέμεινε σταθερός

στις θέσεις και απόψεις του, εντούτοις κάποιες τοποθετήσεις του αναφορικά με τα γεγονότα δεν φαίνεται να επιβεβαιώνονται από τα έγγραφα τα οποία ο ίδιος ή η πλευρά των Εναγόντων παρουσίασε, όπως π.χ. η φύση του αιτήματος προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος αναφορικά με την πλήρωση της θέσης του Μητροπολίτη Κιτίου και το τι διημείφθη στη συνάντηση ημ. 5-12-06 με την εξουσία.

Ο ΜΕ2 αναφέρθηκε με τη σειρά του στα γεγονότα, μη διστάζοντας να αποκαλύψει για ποια είχε προσωπική γνώση και εμπλοκή και για ποια είχε πληροφορηθεί από τρίτους, και κυρίως τον ΜΕ1. Χωρίς να μου διαφεύγει η στενή συγγενική σχέση του με τον ΜΕ1, δεν διεφάνη ότι η μαρτυρία του καθοδηγείτο από τον ΜΕ1 αλλά ήταν εμφανές ότι ο ίδιος εξιστόρησε τα γεγονότα με όση ακρίβεια μπορούσε και εξέφραζε τις θέσεις του ως νομικός, επισημαίνοντας ότι δεν έχει γνώσεις για το εκκλησιαστικό δίκαιο, αναφορικά με την ερμηνεία εγγράφων και του καταστατικού καθώς επίσης και τη διαδικασία των εκλογών στις οποίες ορίστηκε Γενικός Έφορος, τονίζοντας πως αυτές ήταν οι δικές του θέσεις και πως τελικός κριτής είναι το Δικαστήριο. Γενικά το Δικαστήριο αποκόμισε την εντύπωση ότι ο ΜΕ2 δεν προσπαθούσε να επιβάλει τις απόψεις του επί των επίδικων θεμάτων αλλά αντιθέτως εξέφρασε την καθόλα λογική και βάσιμη θέση ότι δεν έχει σημασία κατά πόσο η πλειοψηφία των ΓΟΧ στην Κύπρο ασπάζονται και ακολουθήσαν την πορεία και διαδικασία της εκλογής του Παρθένιου αλλά κατά πόσο αυτή η πορεία και διαδικασία είναι η ορθή και νόμιμη.

Αναφορικά με τον ΜΕ3, το Δικαστήριο ικανοποιείται ότι αυτός κατέθεσε ως εμπειρογνώμονας λόγω των ακαδημαϊκών του προσόντων και της ενασχόλησης του με τους ιερούς κανόνες και το αυτοκέφαλο της εκκλησίας. Όμως, το Δικαστήριο αποκόμισε την εντύπωση ότι η Γνωμάτευση του στηριζόταν σε ελλιπές υπόβαθρο γεγονότων, ότι αυτός δεν είχε επαρκή γνώση του Καταστατικού του 1961, το οποίο είναι κοινώς παραδεκτό ότι υιοθετήθηκε από τους ΓΟΧ Κύπρου, ότι αναφέρει γεγονότα και ή θέματα τα οποία δεν έχουν σχέση με το υπό κρίση ζήτημα και ειδικότερα ότι σε αυτή εκφράζει διαφορετικές και κάπως αντιφατικές θέσεις, όπως π.χ. το θέμα συμμετοχής του λαού στις εκλογές επισκόπου και το νομότυπο της εκλογικής συνέλευσης η οποία προέβη στην εκλογή Μητροπολίτη λόγω της κλήσης όλων των προσώπων και

ανεξαρτήτως της παρουσίας και συμμετοχής τους. Αξίζει να σημειωθεί πως στη Γνωμάτευση του δηλώνει ευθαρσώς ότι δεν λογίζεται ως παρέμβαση στο αυτοκέφαλο της εκκλησίας αν αυτή υπέβαλε συγκεκριμένο και σαφές αίτημα για συνδρομή, θέση την οποία υποστηρίζουν και προωθούν οι Εναγόμενοι. Είναι επίσης άξιο απορίας γιατί δεν τέθηκαν υπόψιν του μάρτυρος οι δύο προγενέστερες Γνωματεύσεις του ΜΥ1, ούτως ώστε αυτός να είχε τη δυνατότητα και ευχέρεια να τις σχολιάσει και ενδεχομένως αντικρούσει.

Οι ΜΕ4 και 5 κλήθηκαν για να καταθέσουν αναφορικά με το τι έλαβε χώρα στη συνάντηση με την εξарχία ενώ δεν ήταν σε θέση να διαφωτίσουν το Δικαστήριο περί τούτου εφόσον η δική τους παρουσία ήταν πολύ περιορισμένη. Η μαρτυρία τους δεν κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη καθότι φαίνεται ότι τα όσα κατέθεσαν δεν προκύπτουν από προσωπική τους γνώση και ήταν σαφές πως αδυνατούσαν παντελώς να τεκμηριώσουν και υποστηρίξουν τις θέσεις τους όσον αφορά το νομότυπο της διαδικασίας. Βασικά διεφάνη ότι αυτοί απλώς ακολούθησαν πιστά τις οδηγίες εκείνης της μερίδας των κληρικών, χωρίς όμως να έχουν ίδια και τεκμηριωμένη άποψη για το ορθό της εν λόγω διαδικασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ΜΕ4 αναγνώρισε πως δεν είχε επαρκή γνώση του Καταστατικού και πως δεν γνώριζε τον Παρθένιο πριν έρθει στην Κύπρο ούτε και ποιος τον χειροτόνησε.

Η μαρτυρία των ΜΕ6 και 7 ήταν κυρίως τυπικής φύσης εφόσον αυτές κατέθεσαν υπό την ιδιότητα τους ως Λειτουργοί του Κτηματολογίου και με βάση τα στοιχεία που ήταν καταχωρημένα στον φάκελο και στο μητρώο. Και οι δύο ήταν σαφείς ως προς το πεδίο γνώσης τους και περιορίστηκαν στο να αναφερθούν σε όσα γνώριζαν λόγω της δικής τους ανάμειξης. Επομένως, η μαρτυρία τους γίνεται πλήρως δεκτή από το Δικαστήριο, εξ ου και έχουν ήδη εξαχθεί τα ανωτέρω ευρήματα.

Το Δικαστήριο δέχεται ότι ο ΜΕ8 είναι ειδικός για θέματα εκκλησιαστικού δικαίου, πλην όμως δήλωσε ότι δεν έχει γνώση αναφορικά με τους Παλαιοημερολογίτες και δεν γνωρίζει το Καταστατικό τους και η μαρτυρία του περιορίστηκε στα όσα ιστορικά ισχύουν στη νέα Εκκλησία της Κύπρου, επομένως η μαρτυρία του δεν κρίνεται βοηθητική για σκοπούς της παρούσας υπόθεσης.

Ο ΜΥ1, η εμπειρογνωμοσύνη του οποίου δεν αποτέλεσε αντικείμενο αμφισβήτησης, κατέθεσε με σαφήνεια, συνέπεια και τεκμηρίωση των θέσεων του. Επέμενε με σταθερότητα και βεβαιότητα στα όσα κατέθεσε, δίδοντας όλες τις απαραίτητες εξηγήσεις και μάλιστα σχολίασε με επάρκεια και πλήρη επεξήγηση τη Γνωμάτευση του ΜΕ3, δίδοντας μια καθόλα λεπτομερή και ολοκληρωμένη εικόνα των θέσεων του στο Δικαστήριο. Διεφάνη ότι ο μάρτυρας ήταν καλός γνώστης του θέματος, εξ ου και κατέθετε με αμεσότητα, βεβαιότητα και πειστικότητα για τις θέσεις του.

Ο ΜΥ2 ικανοποίησε το Δικαστήριο για όσα κατέθεσε αναφορικά με τη συνάντηση της εξαρχίας στην οποία συμμετείχε και τηρούσε πρακτικά-σημειώσεις. Ο μάρτυρας κατέθεσε με συνέπεια, σαφήνεια και πληρότητα για τα όσα αναφέρθηκαν σε εκείνη τη συνάντηση. Η ειλικρίνεια του διεφάνη και από το ότι δεν δίστασε να αποκαλύψει ότι ο ΜΕ1 έθεσε ζήτημα κανονισμού για το κενό που προέκυψε λόγω της μη ύπαρξης επισκόπου, στο οποίο αναφέρθηκε και ο ΜΕ1, δίδοντας βεβαίως στη συνέχεια τη δική του εκδοχή των γεγονότων. Άλλωστε, όπως θα διαφανεί κατωτέρω, πουθενά δεν προκύπτει ότι η εξαρχία ανέλαβε να ετοιμάσει ένα τέτοιο κανονισμό. Δεν διαφεύγει την προσοχή του Δικαστηρίου η ισχυριζόμενη καταδίκη του και η προσπάθεια απαντήσεων επί τούτης με υπεκφυγές, πλην όμως θεωρώ ότι αυτό το θέμα αφορά ένα λεπτό ζήτημα για το οποίο είναι κατανοητό γιατί ο ΜΥ2 να αισθανόταν αμήχανα αλλά και απρόθυμα να αναφερθεί εκτενώς, και ότι αυτό δεν φαίνεται να επηρέασε την προθυμία του να πει την αλήθεια στο Δικαστήριο χωρίς να διακατέχεται από αρνητικά αισθήματα ή αλλότρια κίνητρα για τους Ενάγοντες. Άλλωστε τα όσα ανέφερε προφορικά συνάδουν με τις σημειώσεις του.

Τέλος, η μαρτυρία του ΜΥ3 χαρακτηρίζεται από πληρότητα, σαφήνεια και γενικά κάθε τεκμηρίωση, ούτως ώστε αυτή να ήταν ολοκληρωμένη και να παρουσιάζει μια συνοχή και λογική. Και ο ΜΥ3 με τη σειρά του αναφέρθηκε στις θέσεις του αναφορικά με διάφορα ζητήματα, όπως η σχέση της Ιεράς Συνόδου Ελλάδος με την Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου, οι οποίες (θέσεις) φαίνεται να επιβεβαιώνονται από διάφορα έγγραφα, και γενικά φάνηκε να εκφράζει τις θέσεις του με νηφαλιότητα και ουδετερότητα, στηριζόμενος και παραπέμποντας στον ΜΥ1 αναφορικά με το ζήτημα της διαδικασίας εκλογής επισκόπου.

IV.A Ρόλος Ιερατικού Συμβουλίου

Βασικό θέμα διαφωνίας μεταξύ των δύο πλευρών είναι ο ρόλος του Ιερατικού Συμβουλίου. Σημειώνεται πως και οι δύο πλευρές συμφωνούν ότι επί Επιφανίου, γίνονταν συνεδρίες των Ιερέων της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου και λαμβάνονταν αποφάσεις, πλην όμως εκφράζουν αντίθετες απόψεις ως προς την υπόσταση και τον ρόλο αυτού του Συμβουλίου.

Ο ΜΕ1 εξέφρασε τη θέση ότι για όλη την περίοδο που ο Επιφάνιος ήταν Μητροπολίτης πάντοτε συνεδρίαζε το Ιερατικό Συμβούλιο το οποίο αποτελείτο από τους Ιερείς Κληρικούς της Εκκλησίας των ΓΟΧ και οι αποφάσεις λαμβάνονταν με πλειοψηφία, χωρίς ποτέ ο Επιφάνιος να ασκήσει το δικαίωμα της νικώσας ψήφου σε περίπτωση ισοψηφίας. Ανέφερε ότι επειδή δεν υπήρχαν άλλοι αρχιερείς στην Κύπρο ο Επιφάνιος δεν ήθελε να λαμβάνει μόνος τις αποφάσεις και γι' αυτό ίδρυσε το Ιερατικό Συμβούλιο για να λαμβάνονται συλλογικά. Ερωτηθείς ως προς την υπόσταση αυτού του Συμβουλίου, ο ΜΕ1 δεν ήταν σε θέση να παρουσιάσει οποιοδήποτε έγγραφο ή πρακτικό, παρά μόνο απάντησε ότι αυτό εφάρμοζε ο Επιφάνιος ο οποίος ουδέποτε έλαβε απόφαση μόνος. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ΜΕ1 δέχθηκε ότι το Ιερατικό Συμβούλιο λειτουργούσε και με την ονομασία Σύναξη Ιερέων και Ιερός Κλήρος της Εκκλησίας της Κύπρου.

Και ο ΜΕ3 με τη σειρά του ανέφερε ότι κατά τη διάρκεια της ποιμαντορίας του ο Επιφάνιος συνέστησε το λεγόμενο Ιερατικό Συμβούλιο το οποίο επιλαμβάνονταν της διοίκησης της τοπικής εκκλησίας. Η θέση του ότι η ίδρυση του Ιερατικού Συμβουλίου πηγάζει από τα άρθρα 6 και 15 του Καταστατικού του 1961, Τεκμήριο 1, δεν βρίσκει έρεισμα στα εν λόγω άρθρα τα οποία αναφέρονται στην περίπτωση που υπάρχει επίσκοπος. Στο μεν άρθρο 6 παρέχεται η δυνατότητα κλήσης άλλων κληρικών και προσώπων από άλλη γνήσια Ορθόδοξη Εκκλησία, ενώ στο άρθρο 15 προβλέπεται ότι για άλλες υποθέσεις καλούνται από τον Επίσκοπο δύο ή τρεις ενδημούντες κληρικοί οι οποίοι αποφασίζουν τελεσίδικα. Τελικώς βεβαίως ο ΜΕ3 εξέφρασε τη θέση ότι η σύσταση του Ιερατικού Συμβουλίου δεν αποτελεί αντικείμενο της Γνωμοδότησης του, ότι αντλεί καθοδήγηση από το σύγγραμμα του Βούλγαρου Ορθόδοξου Κληρικού και Κανονολόγου Νικόδημου Μίλας, Τεκμήριο 128, και

ότι βασικά στηρίχθηκε στα όσα πληροφορήθηκε από τους εντολείς του για την ίδρυση και λειτουργία του. Επομένως, θεωρώ ότι η τοποθέτηση του ΜΕ3 αναφορικά με την ίδρυση και λειτουργία του Ιερατικού Συμβουλίου δεν αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης από τον ίδιο και δεν κρίνεται εμπεριστατωμένη και βάσιμη.

Ανεξαρτήτως της πιο πάνω διαπίστωσης, το Δικαστήριο σημειώνει πως ανάγνωση του Τεκμηρίου 128 πράγματι καταδεικνύει ότι σε περίπτωση χηρείας της επισκοπής ο συγγραφέας παραπέμπει στο συμβούλιο που αποτελείται από τους πρεσβυτέρους για τη διοίκηση της επισκοπής, πλην όμως διαφαίνεται ότι τα καθήκοντα διοίκησης είναι σε κάποιο βαθμό περιορισμένα, εφόσον ο συγγραφέας αναφέρει ότι εξαιρούνται τα του δικαιώματος χειροτονίας επισκόπου, νέα ζητήματα περί πολιτεύματος και διοίκησης της επισκοπικής επαρχίας και ζητήματα για τα οποία ο αποθανών επίσκοπος ανακίνησε σχετικά με νέα διάταξη στην επισκοπική του επαρχία. Δεν διαφεύγει την προσοχή του Δικαστηρίου ότι ο Μίλας αναφέρεται στο ιστορικό της δημιουργίας και λειτουργίας συμβουλίου ως μόνιμου οργάνου της επισκοπικής επαρχίας, πλην όμως δεν πρέπει να λησμονείται ότι στην προκειμένη περίπτωση υπάρχει και εν ισχύ Καταστατικό το οποίο διέπει τα της διοίκησης της Εκκλησίας.

Είναι γεγονός ότι η πλευρά των Εναγόντων δεν αναφέρθηκε σε οποιαδήποτε πηγή προέλευσης ούτε και παρουσίασε οποιοδήποτε έγγραφο αναφορικά με την ίδρυση και τον τρόπο λειτουργίας του Ιερατικού Συμβουλίου ή της Σύναξης Ιερέων. Κατ' αρχάς κρίνεται καθόλα βάσιμη η θέση του ΜΥ1 στη Γνωμοδότηση του ημ. 18-8-06, Τεκμήριο 130, πως αυτό το όργανο δεν προβλέπεται από τους Ιερούς Αποστολικούς και Συνοδικούς Κανόνες ούτε και είναι θεσμοθετημένο στο Καταστατικό της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου του 1961 ή στο Καταστατικό του 1914, Τεκμήριο 26, το οποίο ίσχυε ενιαίως για την Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου πριν την εμφάνιση του παλαιοημερολογίτικου ζητήματος. Σύμφωνα με τον ΜΥ1, στο Καταστατικό του 1961 καθιερώνεται πλήρως το επισκοποσυνοδικό πολίτευμα και για την Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου, κάτι το οποίο εύκολα διαπιστώνεται από το Δικαστήριο με βάση τις πρόνοιες του Καταστατικού και αποτελεί κοινό έδαφος μεταξύ των δύο πλευρών.

Και ο ΜΥ1 αναγνωρίζει ότι στη διοίκηση της Μητρόπολης, αρχικώς με πρωτοβουλία του ίδιου του Μητροπολίτη Κιτίου και με πρόθεση κυρίως τη διατήρηση της συνοχής της εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου ενόψει των κινδύνων από τη νεοεικονομαχική έριδα, τον Μάρτιο του 1992 συγκροτήθηκε υπό την προεδρία του «*Ιερατικό Συμβούλιο*» αποτελούμενο από όλους τους ιερείς της Μητρόπολης με καθαρώς συμβουλευτικό και συντονιστικό χαρακτήρα και ότι ανοίχθηκε και βιβλίο πρακτικών στο οποίο καταχωρούνταν τα πρακτικά των συνεδριάσεων αυτού του σώματος.

Μάλιστα ο ΜΥ1 δίδει και εξήγηση για τη συγκρότηση και λειτουργία του Ιερατικού Συμβουλίου η οποία κρίνεται καθόλα εμπεριστατωμένη και λογική και ουσιαστικά δεν έτυχε αμφισβήτησης κατά την αντεξέταση του. Ο ΜΥ1 αποδίδει αυτή την ενέργεια και απόφαση του Επιφανίου τόσο στις διαμάχες που είχαν ξεσπάσει, παραπέμποντας σε σύγγραμμα προς υποστήριξη της θέσης του, όσο και στα προβλήματα υγείας του Επιφανίου, τα οποία είναι κοινώς αποδεκτό ότι αντιμετώπιζε και καθιστούσαν δύσκολο αν όχι αδύνατο να συμμετέχει στις συνεδρίες του Συμβουλίου. Ειδικότερα, ο ΜΥ1 παραθέτει τους κατά τη θέση του προφανείς λόγους συγκρότησης και λειτουργίας του Ιερατικού Συμβουλίου από το 1992 στις ακόλουθες παραγράφους της Γνωμάτευσης του οι οποίες παρατίθενται αυτούσιες:

«Οι λόγοι συγκροτήσεως και λειτουργίας αυτού του οργάνου από το 1992 είναι προφανείς. Αφενός μεν ο Μητροπολίτης Κιτίου, για λόγους οι οποίοι δεν αφορούν την παρούσα γνωμοδότηση, δεν κατόρθωσε να προχωρήσει στη χειροτονία Βοηθού Επισκόπου, ο οποίος θα τον συνέδραμε στο έργο του· αφετέρου η εμφάνιση της νεοεικονομαχικής έριδας εντός των κόλπων της Εκκλησίας των Γ.Ο.Χ. Ελλάδος, απαιτούσε ένα καλύτερο έλεγχο και συντονισμό των πρεσβυτέρων για την αποφυγή προσχωρήσεως κάποιων από αυτούς στους σχισματικούς (βλ. χαρακτηριστικώς το από 6/12 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο «Περί διαιρέσεων και νεοεικονομαχίας» που υπογράφεται από τον Μητροπολίτη Κιτίου και όλους τους ιερείς της Εκκλησίας των Γ.Ο.Χ. Κύπρου). Η προϊούσα ηλικία και τα προβλήματα του Μητροπολίτη

συνετέλεσαν αποφασιστικώς στη συνέχιση της λειτουργίας του «οργάνου» αυτού.

Κατ' ακρίβεια, όμως, επρόκειτο για Ιερατική Σύναξη, συγκέντρωση δηλ. όλων των ιερέων της Μητροπόλεως με καθαρώς συμβουλευτικό και συντονιστικό χαρακτήρα, η οποία δεν είχε και δεν μπορούσε να έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες. Τυχόν δε αποφάσεις που έλαβε το λεγόμενο «Ιερατικό Συμβούλιο» ίσχυσαν, ακριβώς διότι σε αυτό προήδρευε ο Μητροπολίτης Κιτίου και τελικώς ήσαν αποφάσεις του Μητροπολίτη.

Οίκοθεν νοείται ότι το «Ιερατικό Συμβούλιο» δεν είχε θεσμικό ρόλο και ασφαλώς δεν μπορεί να έχει λόγο, πολύ περισσότερο αποφασιστικό, στα εκκλησιαστικά πράγματα της Εκκλησίας των Γ.Ο.Χ. Κύπρου, στον ορισμό Τοποτηρητή της χηρεύουσας Μητροπόλεως Κιτίου και στην εκλογή νέου Μητροπολίτη, όπως και ότι η συγκρότηση του οργάνου αυτού από τον αιόδιμο Μητροπολίτη Κιτίου Επιφάνιο ουδόλως δεσμεύει τον διάδοχό του ως προς τη διατήρησή του.»

Την ίδια κοινώς αποδεκτή θέση εξέφρασε και ο ΜΥ3, ήτοι πως το Ιερατικό Συμβούλιο υπήρχε και ως Σύναξη Ιερέων με Επίσκοπο και κατ' εντολή του Επισκόπου.

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με όλα αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο υιοθετεί πλήρως τη θέση του ΜΥ1 και καταλήγει ότι το Ιερατικό Συμβούλιο δεν αποτελεί ένα θεσμοθετημένο (βάσει του Καταστατικού του 1961) και δεσμευτικώς αναγνωρισμένο σώμα αλλά ότι δημιουργήθηκε εν καιρώ Επιφανίου ούτως ώστε να συνδράμει στη λήψη αποφάσεων ενόψει των διαμαχών που είχαν προκύψει και των προβλημάτων υγείας του και τη θέση του οποίου ο Επιφάνιος σεβόταν και υιοθετούσε.

Δεν διαφεύγει την προσοχή του Δικαστηρίου πως μετά τον θάνατο του Επιφανίου, σε συνεδρία του στις 17/30-4-05 το Ιερατικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι αυτό θα αποφάσιζε για κάθε εκκλησιαστικό θέμα, προεδρεύοντας του Σεβαστιανού και ότι θα μνημονεύεται προσωρινώς ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών ΓΟΧ Ελλάδος Νικόλαος, Τεκμήριο 2. Θεωρώ ότι αυτή η συνεδρία έγινε από

τους ιερείς της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου ως επακόλουθο της μη ύπαρξης πλέον επισκόπου και της ανάγκης λήψης αποφάσεων για σκοπούς και μέχρι την εκλογή νέου επισκόπου, χωρίς αυτή η ενέργεια να προσδίδει οποιαδήποτε άλλη υπόσταση πέραν του ότι πρόκειται για σύναξη των ιερέων η οποία συνεκλήθη λόγω της χηρείας της θέσης επισκόπου.

IV.B Φύση Αιτήματος προς την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος

Ανεξαρτήτως της νομικής πτυχής του θέματος το οποίο ενδεχομένως να απασχολήσει πιο κάτω, θεωρώ ότι ως θέμα γεγονότων θα πρέπει να επιλυθεί η ακριβής φύση του αιτήματος προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος καθότι και γι' αυτό υπάρχει διαφορετική τοποθέτηση μεταξύ των δύο πλευρών.

Η θέση του ΜΕ1 ότι το υποβληθέν αίτημα προς την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος ήταν η επίβλεψη των εκλογών Μητροπολίτη και η χειροτονία αυτού δεν βρίσκει έρεισμα στο ίδιο το περιεχόμενο των σχετικών επιστολών. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι με επιστολή ημ. 27-7-05 η Ιερά Σύνοδος Ελλάδος, Τεκμήριο 8, κάλεσε τους ΓΟΧ Κύπρου να κηρύξουν χηρεύοντα τον θρόνο Μητροπολίτη και να καλέσουν την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος για την έναρξη της διαδικασίας εκλογής επισκόπου στην Κύπρο. Σαφώς αυτή η επιστολή δεν περιορίζεται στην επίβλεψη εκλογών αλλά αναφέρεται σε ανάμειξη της Ιεράς Συνόδου στη διαδικασία εκλογής επισκόπου.

Παρά τη διαφωνία ως προς το θέμα του τοποτηρητή, ακολούθησε η συνεδρία του Ιερατικού Συμβουλίου ημ. 7-9-05 στην οποία συμμετείχε και ο ΜΕ1. Σύμφωνα με το περιεχόμενο των πρακτικών αυτής, Τεκμήριο 12, αφού κηρύχθηκε κενός ο Μητροπολιτικός Θρόνος της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου ζητήθηκε από τον Νικόλαο και την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος *«να ενεργήσει ανάλογα προς πλήρωση του κενωθέντος θρόνου»*. Θεωρώ ότι αυτό το αίτημα διατυπώνεται με γενικότητα χωρίς να προσδιορίζεται με οποιονδήποτε τρόπο ότι αφορά και περιορίζεται στην επίβλεψη των εκλογών στις οποίες θα προέβαιναν κλήρος και λαός των ΓΟΧ Κύπρου και στη χειροτονία του εκλεγέντος Μητροπολίτη.

Αντίστοιχη ήταν και η θέση του ΜΕ1 και άλλων ιερέων όπως εκφράζεται στην επιστολή ημ. 7-9-05, Τεκμήριο 14, στην οποία ζητείται από την Ιερά Σύνοδο

Ελλάδος να αναλάβει και ενεργήσει την εκλογή και ανάδειξη του νέου επισκόπου.

Αυτή η διαπίστωση του Δικαστηρίου βρίσκει έρεισμα και στην επιστολή ημ. 1-2-06, Τεκμήριο 20, η οποία φέρει την υπογραφή του ΜΕ1 και άλλων ιερέων, προς το Ιερατικό Συμβούλιο της Ιεράς Μητρόπολης ΓΟΧ Κύπρου στην οποία αναφέρεται ότι το μοναδικό θέμα που ζητήθηκε από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος ήταν η ανάδειξη και χειροτονία επισκόπου.

Η ίδια βάσιμη θέση εκφράζεται και από τον ΜΥ1, στο Τεκμήριο 129, ήτοι πως ο Ιερός Κλήρος της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου αποφασίζει ομόφωνα να ζητήσει τη συνδρομή της Ιεράς Συνόδου Ελλάδος για την κίνηση των διαδικασιών εκλογής του διαδόχου του Επιφανίου ως Μητροπολίτη Κιτίου. Αντίστοιχη θέση αναφέρεται και στο Τεκμήριο 175, ήτοι όπως η Ιερά Σύνοδος Ελλάδος προχωρήσει στη διαδικασία εκλογής κεφαλής της Εκκλησίας της Κύπρου.

Έτσι γίνεται επίσης δεκτή η θέση του ΜΥ3 ότι η υποβολή του αιτήματος αφορούσε τη συνδρομή της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος στην ανάδειξη Μητροπολίτη με οποιονδήποτε τρόπο αυτή θεωρούσε ορθό, χωρίς να περιορίζεται σε επίβλεψη εκλογών και στη χειροτονία του νέου Μητροπολίτη.

IV.Γ Συνάντηση ημ. 5-12-06 Εξαρχίας Ιεράς Συνόδου Ελλάδος με Ιερείς ΓΟΧ Κύπρου

Το τι ακριβώς έλαβε χώρα κατά τη συνάντηση της εξαρχίας της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος και των Ιερέων ΓΟΧ Κύπρου στις 5-12-06 και πάλι βρήκε τις δύο πλευρές σε διαφωνία, ούτως ώστε να καθίσταται αναγκαία η αξιολόγηση της σχετικής μαρτυρίας και η εξαγωγή συμπερασμάτων.

Κατ' αρχάς ήταν η θέση του ΜΕ1 πως πληροφορήθηκε τυχαία για τη μετάβαση της εξαρχίας στην Κύπρο και η θέση των ΜΕ1, 4 και 5 πως μόλις στις 4-12-06 έλαβαν τηλεφώνημα για να παρευρεθούν στη συνάντηση με την εξαρχία την επομένη. Πράγματι ο ΜΥ2 επιβεβαίωσε ότι του είχαν δώσει χαρτάκια, Τεκμήρια 150 και 151, με τα ονόματα και τα τηλέφωνα των Κύπριων Ιερέων στους οποίους τηλεφώνησε και ενημέρωσε για την επικείμενη συνάντηση.

Αποτελεί κοινό έδαφος, όπως καταγράφεται και στο Τεκμήριο 147, πως η συνάντηση έλαβε χώρα στην Ιερά Μητρόπολη Αγ. Αναργύρων. Η εξαρχία

αποτελείτο από τον Αρχιεπίσκοπο Νικόλαο, τον Σεβασμιότατο Θηβών Ανδρέα, τον πατέρα Δημήτριο αντιπροσωπεύοντα τον Άγιο Αργολίδος, τον ΜΥ2 Αρχιμανδρίτη (όπως ήταν τότε) Ιγνάτιο, τον μοναχό Μ. Μάξιμο και τον αδελφό Δημήτριο Κάτσουρα. Σύμφωνα με την αναντίλεκτη θέση του ΜΥ2, παρών ήταν επίσης ο πατήρ Παντελεήμων, ο οποίος δεν λάμβανε μέρος στη συνάντηση αλλά παρευρισκόταν ως βοηθός του Αρχιεπισκόπου Νικολάου. Οι ιερείς της Κύπρου ήταν ο ΜΥ3, ο ΜΕ1, ο πατήρ Γρηγόριος και ο πατήρ Αγαθοκλής.

Είναι επίσης κοινώς παραδεκτό και καταγράφεται στο Τεκμήριο 147 ότι σε κάποιο στάδιο της συνάντησης, κλήθηκαν και παρευρέθηκαν οι ΜΕ2 και 4, κατόπιν παράκλησης του ΜΕ1 ότι εφόσον υπήρχαν σύμβουλοι του Νικολάου θα έπρεπε να τους επιτραπεί να έχουν και αυτοί τους δικούς τους συμβούλους. Είναι κοινώς αποδεκτή και η αναφορά του ΜΥ2 ότι ο ΜΕ1 κάλεσε και τον Χαράλαμπο Μελετίου να συμμετέχει στη συνάντηση, όμως δεν έγινε δεκτός από τον Σεβαστιανό και τον Νικόλαο και έτσι δεν του επιτράπηκε να παρευρεθεί και αυτός.

Ο ΜΕ1 επέμενε ότι στην εν λόγω συνάντηση είχε συμφωνηθεί όπως η εξουσία ετοιμάσει Κανονισμό ο οποίος θα γινόταν αποδεκτός από όλους και βάσει του οποίου θα διεξάγοντο οι εκλογές. Σύμφωνα με τον ΜΕ1, αντ' αυτού η εξουσία αναχώρησε από την Κύπρο ξαφνικά και μυστικά και πως ουδέποτε επανήλθε με Κανονισμό αλλά με τη μονομερή απόφαση για τη χειροτονία των δύο Επισκόπων. Ο ΜΕ1 συνέχισε πως με αυτή τη στάση της η εξουσία έδειξε ότι δεν θα τηρούσε τα συμφωνηθέντα και έτσι η μερίδα που υποστήριζε τις δικές του θέσεις προχώρησε στη σύγκληση της Κληρικολαϊκής Σύναξης.

Και ο ΜΕ4 ανέφερε ότι αφότου εισήλθαν στη συνάντηση αυτός και ο ΜΕ2, εκφράζονταν δύο αντίθετες απόψεις, η μεν πρώτη από τον ΜΕ1 ότι θα πρέπει η διαδικασία να κινηθεί σύμφωνα με το Καταστατικό για εκλογή του Μητροπολίτη από τον λαό και η δεύτερη από την εξουσία και τον ΜΥ3 πως δεν θα έπρεπε να τηρηθεί το Καταστατικό, πως ήταν αντικανονικό ο επίσκοπος να εκλέγεται από τον λαό και πως μόνο αυτοί μπορούσαν να εκλέξουν εκείνον που θεωρούσαν κατάλληλο. Η θέση του μάρτυρος πως δεν τηρούνταν πρακτικά καταρρίπτεται από τον ΜΥ2 και το Τεκμήριο 147 το οποίο σημειώνεται ότι φαίνεται να περιγράφει τα διαδραματισθέντα με λεπτομέρεια και

αντικειμενικότητα, όπως θα επεξηγηθεί κατωτέρω. Σαφώς δεν πρόκειται για επίσημα πρακτικά της συνάντησης τα οποία να είχαν σταλεί και στις δύο πλευρές για έγκριση και υπογραφή. Σύμφωνα με τον ΜΕ4, μετά από τρίωρη συνάντηση, επήλθε συμφωνία προταθείσα από την εξарχία όπως αυτή καταρτίσει εκλογικό κανονισμό σε δύο μέρες με βάση τον οποίο θα διεξάγονταν οι εκλογές, τον οποίο θα παρουσίαζαν σε νέα συνάντηση για οριστικοποίηση και έγκριση, αν χρειαζόταν, από το Ιερατικό Συμβούλιο.

Όπως ανέφερε ο ΜΕ4, την επομένη αποχώρησε η εξарχία χωρίς καμία ενημέρωση και επικοινωνία μέχρι και τις 24-1-07 που έλαβαν την ανακοίνωση για την εκλογή των δύο Επισκόπων, Τεκμήριο 33.

Την ίδια θέση εξέφρασε και ο ΜΕ5 ο οποίος πήγε επίσης στη συνάντηση, όμως παρέμεινε έξω και μετά το πέρας της (συνάντησης) ενημερώθηκε από τους Ιερείς και επιβεβαιώθηκε από την εξарχία ότι αυτή δεσμεύτηκε να ετοιμάσει λεπτομερή κανονισμό εκλογής εντός δύο ημερών τον οποίο θα εξέταζαν από κοινού και θα ενέκριναν ώστε να κινηθεί η διαδικασία των εκλογών. Και ο ΜΕ5 επιβεβαίωσε ότι ήταν την επομένη που πληροφορήθηκαν πως η εξарχία αποχώρησε από την Κύπρο χωρίς ειδοποίηση, προσθέτοντας ότι λόγω των ανεπιτυχών προσπαθειών τους να επικοινωνήσουν με την εξарχία, αποφάσισαν και συγκάλεσαν Συνέλευση στις 8-1-07 στην οποία λήφθηκε ομόφωνη απόφαση για τη διαδικασία εκλογών με βάση το Καταστατικό.

Αντίθετη ήταν η θέση των ΜΥ2 και 3 η οποία φαίνεται να υποστηρίζεται από το σύνολο των επιστολών της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος και το περιεχόμενο των πρακτικών, Τεκμήριο 147. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται και πιο πάνω, στο Τεκμήριο 147 καταγράφονται με αρκετή λεπτομέρεια όλες οι τοποθετήσεις και εισηγήσεις των παρευρισκομένων, συμπεριλαμβανομένων των θέσεων του ΜΕ1 αναφορικά με τη διαδικασία που θα ακολουθείτο και την ετοιμασία κανονισμού, χωρίς να διαφαίνεται η οποιαδήποτε προσπάθεια συγκάλυψης ή παραποίησης του όλου ζητήματος. Αντιθέτως, στα ίδια αυτά τα πρακτικά, καταγράφεται αρχικά η διαμαρτυρία και δυσαρέσκεια του ΜΕ1 ότι η εξарχία ήρθε στην Κύπρο χωρίς προειδοποίηση, την οποία εξέφρασαν και οι ΜΕ1 και 4 κατά τη μαρτυρία τους, καθώς επίσης και η εξήγηση που δόθηκε εκ μέρους της εξарχίας ότι βασικά δεν είχαν προλάβει και ότι το σημαντικότερο ήταν πως

δεν ενήργησαν χωρίς τη δική τους συμμετοχή. Αυτή η καταγραφή δεικνύει την πιστή και αντικειμενική απόδοση των όσων έλαβαν χώρα στη συνάντηση, ακόμα και για προκαταρκτικά θέματα.

Δεν διαφεύγει την προσοχή του Δικαστηρίου η αναφορά του ΜΥ2 πως κατέγραφε όσα προλάβαινε καθότι έγραφε με το χέρι, σε κάποιο σημείο που έγινε φασαρία έγραψε τη λέξη «φασαρία», υπήρχαν στάδια που μιλούσαν πολλοί ταυτόχρονα και αναγνώρισε ότι δεν κατέγραψε την ένσταση για την παρουσία του Μελετίου καθότι δεν ήταν κάτι σημαντικό. Θεωρώ αυτή τη στάση του μάρτυρος καθόλα λογική χωρίς να καταδεικνύει προσπάθεια επιλεκτικής καταγραφής των όσων έλαβαν χώρα στη συνεδρία. Η αναφορά του ΜΥ2 πως υπήρχαν και διαστήματα όπου δεν μιλούσε κανείς ή πως κάποια θέματα έπαιρναν κάποιο χρόνο να συζητηθούν καταδεικνύει ότι το Τεκμήριο 147 καταγράφει με επάρκεια όλα όσα συζητήθηκαν. Η διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι στο Τεκμήριο 147 περιγράφονται τα όσα διαδραματίστηκαν στη συνάντηση επιβεβαιώνεται και από την εκτενή καταγραφή σε αυτό της όλης συζήτησης αναφορικά με το θέμα κανονισμού για τη διαδικασία εκλογών, θέμα το οποίο είναι κοινώς αποδεκτό ότι απασχολούσε έντονα την πλευρά του ΜΕ1 και αναφέρθηκε εκτενώς από αυτή. Η θέση πως εκεί εκφράστηκε αντίδραση και για τους υποψηφίους δεν κρίνεται βάσιμη καθότι δεν περιέχεται στα πρακτικά τα οποία επαναλαμβάνεται πως φαίνεται να καταγράφουν όλα όσα συνέβησαν, από απλές παρατηρήσεις μέχρι και τα ουσιώδη σημεία διαφωνίας μεταξύ των παρευρισκομένων. Άλλωστε για το θέμα των υποψηφίων γίνεται αναφορά στην αρχή της συνεδρίας και στην πρώτη σελίδα των πρακτικών, χωρίς να φαίνεται να είχε προκύψει οποιοδήποτε σχετικό ζήτημα διαφωνίας ή προς συζήτηση.

Είναι γεγονός ότι εξ αρχής ο ΜΕ1 έθιξε το θέμα του κανονισμού ο οποίος όμως δεν είχε μέχρι τότε εγκριθεί και πως χωρίς αυτόν τον κανονισμό ο ίδιος δεν δεχόταν να προχωρήσουν στη διαδικασία εκλογών. Όπως καταγράφεται στο Τεκμήριο 147, η θέση της εξ αρχής επί τούτου ήταν ότι η ίδια δεν μπορούσε να καταρτίσει κανονισμό και ότι ήταν αναρμόδια να αλλάξει το Καταστατικό το οποίο όφειλε να εφαρμόσει. Η αντικειμενικότητα των καταγραφέντων φαίνεται ακόμα και από τη θέση του ΜΕ1 πως δεν αναγνώριζε τον Τοποτηρητή, κατόπιν της τοποθέτησης του Μάξιμου πως οι Ιερείς αποτάθηκαν στην Εκκλησία Ελλάδος και στον Τοποτηρητή. Στο Τεκμήριο 147 φαίνεται σαφώς αφενός η

θέση της πλευράς του ΜΕ1 ότι δεν αναγνώριζαν τον Νικόλαο ως Τοποτηρητή και ότι επιθυμούσαν την κατάρτιση κανονισμού βάσει του οποίου θα διεξάγονταν οι εκλογές επισκόπου και αφετέρου η θέση της εξαρχίας ότι αυτή δεν μπορούσε να αλλάξει το Καταστατικό, ότι υπήρχε λανθασμένη και παρεξηγημένη ερμηνεία του αυτοκεφάλου της Εκκλησίας και ότι όταν η εκκλησία δεν έχει επίσκοπο, η θέση χηρεύει και ζητά από την αδελφή εκκλησία συνδρομή. Σύμφωνα με το Τεκμήριο 147, ο ΜΕ1 επέμενε ότι η πλειοψηφία των ΓΟΧ δεν αναγνωρίζουν αυτή τη διαδικασία και η εξαρχία αναγνώρισε τα κενά του υφιστάμενου Καταστατικού και δήλωσε ότι θα ενεργήσει και συμμετάσχει όπως η ίδια μπορεί. Τελικώς, έγινε εκ νέου αναφορά στην προσπάθεια κατάρτισης κανονισμού ο οποίος δεν είχε εγκριθεί με αποτέλεσμα ο ΜΕ1 να ρωτά κατά πόσο έπρεπε να εγκρίνουν τον κανονισμό, ο Νικόλαος να απαντά προς αυτούς να τον συμπληρώσουν και θα το εγκρίνουν και ο Μάξιμος να λέει να καταθέσουν τον κανονισμό και να πάρει τα στοιχεία η εξαρχία. Όπως δε ανέφερε ο ΜΥ2, ζητήθηκε από τους Κύπριους Ιερείς να παρουσιάσουν ένα ολοκληρωμένο κανονισμό τον οποίο η Ιερά Σύνοδος θα μελετούσε και αποφάσιζε αναλόγως και τον οποίο δεν παρουσίασαν ποτέ. Άλλωστε δεν υπάρχει οποιαδήποτε μαρτυρία πως πράγματι μετά την εν λόγω συνάντηση ετοιμάστηκε τέτοιος κανονισμός.

Το τελευταίο σημείο το οποίο καταγράφεται στο Τεκμήριο 147 αναφέρεται στα όσα είπε ο ΜΕ1 και για το πού θα γινόταν η γιορτή του Νικολάου, ελέχθη στην Οσία Ξένη και ο ΜΕ1 ανέφερε ότι έπρεπε να τοποθετηθούν για τα γεγονότα πριν έρθουν, ο Μάξιμος ανέφερε ότι μόνο για λόγους πίστεως διακόπτουν κοινωνία και ο ΜΕ1 δεν δέχθηκε και έτσι υποχώρησε ο Νικόλαος για να αποφευχθούν σκάνδαλα. Σημειώνεται πως ο ΜΕ1 είχε πει επί τούτου ότι πληροφόρησε τον Νικόλαο πως αν λειτουργούσε στην Οσία Ξένη θα υπήρχε αντίδραση από τους πιστούς αν δεν γνώριζαν μέχρι τότε τη διαδικασία και έτσι τελικώς ο Νικόλαος αποφάσισε να μην λειτουργήσει εκεί.

Μέσα από αυτή την καταγραφή, προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι στα πρακτικά γίνεται μια πλήρης αναφορά των εκατέρωθεν θέσεων, οι οποίες στην ουσία συνάδουν πλήρως με τις θέσεις και απόψεις και των δύο πλευρών επί των υπό κρίση ζητημάτων, ήτοι του τοποτηρητή, της διαδικασίας εκλογής και του κανονισμού, όπως εκφράζονταν μέσω των επιστολών και εγκυκλίων, αλλά

και κατά την προφορική μαρτυρία των μαρτύρων. Το Τεκμήριο 147 βασικά παρουσιάζει μια συνεπή και σταθερή τοποθέτηση και στάση και από τις δύο πλευρές όπως αυτή εκφράστηκε στα πλαίσια του συνόλου της μαρτυρίας, ούτως ώστε το Δικαστήριο να δέχεται ότι αυτό αντικατοπτρίζει με επάρκεια τα όσα έλαβαν χώρα στη συνάντηση.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο της μαρτυρίας των ΜΥ2 και 3 που ενδυναμώνει την πεποίθηση του Δικαστηρίου για την αλήθεια των όσων καταγράφονται στο Τεκμήριο 147 είναι η κοινή αναφορά τους πως στη συνάντηση δεν τέθηκε θέμα ούτε και ένσταση για τους προτεινόμενους υποψηφίους παρά μόνο το διαδικαστικό θέμα ως προς τον τρόπο εκλογής. Όπως επεξηγείται πιο πάνω, η προσπάθεια της πλευράς των Εναγόντων να καταδείξει ότι εκφράστηκε αντίθεση και για τους υποψήφιους, παρέμεινε ανεπιτυχής και έτσι αυτή η αναφορά δεν γίνεται δεκτή από το Δικαστήριο.

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν δύναται να αποδεχθεί τη μαρτυρία για την πλευρά των Εναγόντων αλλά αντιθέτως θεωρεί ότι ο ΜΥ2 ήταν αξιόπιστος και κατέθεσε την αλήθεια για όσα έλαβαν χώρα στη συνάντηση ημ. 5-12-06. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο αποδέχεται ότι το Τεκμήριο 147 καταγράφει τα όσα έγιναν στη συνάντηση και ότι ουδέποτε η εξарχία ανέλαβε και δεσμεύτηκε να ετοιμάσει κανονισμό τον οποίο θα παρουσίαζε προς έγκριση για τη διαδικασία των εκλογών. Το Δικαστήριο καταλήγει ακόμα ότι κατά τη συνάντηση εκφράστηκαν οι απόψεις της κάθε πλευράς και διεφάνη η διαφωνία ως προς τη διαδικασία εκλογής, ότι η εξарχία είχε δηλώσει ότι δεν είχε εξουσία να αλλάξει το Καταστατικό, το οποίο όφειλε να εφαρμόσει και σεβαστεί, και ότι θα χειριζόταν το ζήτημα ως αδελφή εκκλησία όπως αυτή μπορούσε. Επίσης η εξарχία κάλεσε τους Ιερείς Κύπρου να ετοιμάσουν κανονισμό τον οποίο θα μελετούσε και ο οποίος ουδέποτε ετοιμάστηκε και υποβλήθηκε προς αυτή.

IV.Δ Διαδικασία Εκλογών και Ανάδειξης Παρθένιου και Άλλα Ευρήματα

Σε αυτή την ενότητα εντάσσονται κάποια παρεμφερή ζητήματα, όπως η διαδικασία εκλογών οι οποίες οδήγησαν στην ανάδειξη του Παρθένιου και η έκδοση δικαστικών αποφάσεων, τα οποία κρίνονται σχετικά με την υπό κρίση

υπόθεση και ενδεχομένως να έχουν τη δική τους σημασία κατά την εξέταση της νομικής πτυχής της υπόθεσης.

Ο ΜΕ2 αναφέρθηκε με λεπτομέρεια στη διαδικασία των εκλογών για ανάδειξη Μητροπολίτη. Δεν αμφισβητήθηκε ότι για τις εκλογές είχε κληθεί και ο ΜΥ3, ενώ προηγουμένως η Παγκύπρια Κληρικολαϊκή Συνέλευση αποκήρυξε την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος η οποία προέβη σε αντικαταστατική χειροτονία και δήλωσε ότι δεν αναγνώριζε τον ΜΥ3 ως Επίσκοπο της. Είναι επίσης αδιαμφισβήτητο ότι είχαν χρησιμοποιηθεί οι εκλογικοί κατάλογοι οι οποίοι είχαν ήδη εγκριθεί από το Ιερατικό Συμβούλιο, Τεκμήριο 102, οι οποίοι περιλάμβαναν και άτομα που ανήκαν στην άλλη μερίδα και δεν συμμετείχαν, όπως π.χ. ο ΜΥ3 τον οποίο θεωρούσαν εκλέκτορα υπό την ιδιότητα απλού μέλους του κλήρου των ΓΟΧ Κύπρου. Η διαδικασία εκλογών ανέδειξε τον Ευθύμιο Επιφανίου εξ Ελλάδος. Λόγω του ότι δεν βρέθηκαν Αρχιερείς να τον χειροτονήσουν έγινε νέα εκλογική συνέλευση και εκλέγηκε ο Παρθένιος.

Αποτέλεσε τελικώς κοινό έδαφος ότι κατά τον χρόνο διεξαγωγής των εκλογών ο Παρθένιος δεν είχε συμπληρώσει το 30^ο έτος ηλικίας του, το οποίο όμως είχε συμπληρώσει μέχρι τη χειροτονία του. Παρέμεινε επίσης αναντίλεκτο ότι ο Παρθένιος κατάγεται από τη Ρουμανία, δεν ανήκε στην Εκκλησία της Κύπρου αλλά της Ρουμανίας, ήξερε Ελληνικά και ήρθε για κάποιο χρονικό διάστημα πριν την εκλογή του στην Κύπρο. Χειροτονήθηκε από την Πανορθόδοξη Σύνοδο η οποία δημιουργήθηκε από αρχιερείς των Παλαισημερολογιτών εξ Ελλάδος, Ρουμανίας, Ρωσίας και Κένυας. Αυτή η Σύνοδος δημιουργήθηκε αφού αυτή η μερίδα των ΓΟΧ Κύπρου αναζητούσε άλλες Εκκλησίες Παλαισημερολογιτών για να αποκτήσουν κοινωνία. Η θέση του ΜΥ2 πως η Πανορθόδοξη Σύνοδος δεν υπάρχει πλέον παρέμεινε επίσης αναντίλεκτη και γίνεται δεκτή από το Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο θεωρεί βάσιμες τις θέσεις του ΜΥ3 αναφορικά με τη χειροτονία του Παρθενίου ως προς το ότι αυτή έγινε από άτομα που είχαν καθαιρεθεί από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος, η Πανορθόδοξη Σύνοδος δεν είναι αναγνωρισμένη σύνοδος με δικαιώματα που απορρέουν από τους Ιερούς Κανόνες και τις Οικουμενικές Συνόδους και δεν πρόκειται για Ιερά Σύνοδο μιας τοπικής εκκλησίας όπως προβλέπεται από την έννομη Εκκλησιαστική

νομοθεσία αλλά για ένα καινοφανές μόρφωμα προς την Ορθόδοξη Εκκλησία. Δεν προσφέρθηκε μαρτυρία από τους Ενάγοντες προς αντίκρουση αυτού του ισχυρισμού και, όπως θα φανεί και πιο κάτω, αυτές οι θέσεις υποστηρίζονται και από τον ΜΥ1.

Η θέση του ΜΥ3 πως η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας ΓΟΧ Ελλάδος υπό τον Νικόλαο και τώρα τον Στέφανο αναγνωρίζεται σε διάφορες δικαστικές αποφάσεις ως η μόνη κανονική σύνοδος των ΓΟΧ Ελλάδος υποστηρίζεται πράγματι από τις αποφάσεις του Εφετείου Θεσσαλονίκης, του Εφετείου Αθηνών και του Αρείου Πάγου, Τεκμήριο 189, τις οποίες κατέθεσε ο ΜΥ3.

Αναφορικά με τον ΜΕ1, ο ΜΥ3 ανέφερε ότι καταβάλλεται κρατική χορηγία στους ιερείς ΓΟΧ Κύπρου της υπαίθρου από το Γενικό Λογιστήριο με βάση τον κατάλογο τον οποίο κοινοποιεί σε αυτούς ο ΜΥ3 και στον οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται ο ΜΕ1, όπως επιμαρτυρούν οι επιστολές ημ. 19-12-11 και 27-9-19, Τεκμήριο 199. Ο ΜΕ1 προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο αλλά η προσφυγή απορρίφθηκε, όπως επιβεβαιώνεται από τη σχετική απόφαση ημ. 13-9-10 του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Αναθεωρητική Δικαιοδοσία στην Υπόθεση υπ' αρ. 452/08, Τεκμήριο 35. Ειδικότερα στη σελ. 4 αυτής αναφέρεται ότι *«Για όλες τις σχετικές διαδικασίες, ο Μητροπολίτης Σεβαστιανός ορθά θεωρήθηκε από τον καθ' ου η αίτηση ως ο νόμιμος εκπρόσωπος των Παλαιοημερολογιτών και όλα αυτά μέχρι της ενδεχόμενης καθαίρεσής του από αρμόδιο εκκλησιαστικό όργανο ή ύστερα από απόφαση δικαστηρίου»*.

IV.Ε Αξιολόγηση Εμπειρογνώνων ΜΕ3, ΜΕ8 και ΜΥ1

Γίνεται δεκτό ότι ο ΜΕ3 κατέχει γνώσεις στον τομέα του Εκκλησιαστικού και του Κανονικού Δικαίου λόγω της ακαδημαϊκής του μόρφωσης και λόγω της ενασχόλησής του με τους Ιερούς Κανόνες και το αυτοκέφαλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας εφόσον έχει διδάξει και γράψει βιβλία επί αυτών. Τα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά του προσόντα περιέχονται αναλυτικά στο Βιογραφικό Σημείωμα, Έγγραφο 2. Παρόλο που το Δικαστήριο δέχεται ότι ο ΜΕ3 κατέθεσε ως εμπειρογνώμονας, εντούτοις επισημαίνει ότι, με παραδοχή του ίδιου, αυτή είναι η πρώτη Γνωμάτευση του για θέματα Παλαιοημερολογιτών, σε αντίθεση με τον ΜΥ1 ο οποίος έχει ήδη ασχοληθεί και παλαιότερα με τέτοια ζητήματα.

Είναι σημαντικό να λεχθεί εξ αρχής ότι, όπως φαίνεται στο Έγγραφο 3, το ερώτημα που τέθηκε στον ΜΕ3 για γνωμάτευση είναι το κατά πόσο η εκλογή και η χειροτονία των Σεβαστιανού και Λαζάρου από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος για την Εκκλησία της Κύπρου είναι σύμφωνη με τους Ιερούς Κανόνες, τον Καταστατικό Χάρτη και την παράδοση της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου. Αφού γίνεται μια αναφορά στο ιστορικό, η Γνωμάτευση είναι χωρισμένη σε διάφορες ενότητες ως εξής:

- (1) Νομικό και Εκκλησιαστικό Καθεστώς της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου
- (2) Το ζήτημα της συμμετοχής των λαϊκών στη διαδικασία εκλογής επισκόπων
- (3) Το ζήτημα της μετακλήσεως επισκόπων
- (4) Το ζήτημα της υπερορίου εκλογής και χειροτονίας επισκόπου
- (5) Το ζήτημα της τοποτηρητείας.

Ο ΜΕ3 καταλήγει ότι αντικανονικώς και ακύρως η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος προέβη στην εκλογή και χειροτονία των Σεβαστιανού και Λαζάρου για την Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου.

Στη Γνωμάτευση του ο ΜΕ3 αναφέρει ότι η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου είναι αυτοκέφαλη εκκλησία έχουσα μέχρι και το 1924 κοινή εκκλησιαστική παράδοση με την Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Κύπρου και η οποία διαμορφώθηκε από το 1924 μέχρι και σήμερα. Εφαρμόζει τους ιερούς, αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες της Ορθόδοξης Εκκλησίας και διέπεται από το Καταστατικό του 1961 και το παλαιότερο Καταστατικό του 1914.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι μέχρι την κατάρτιση του Καταστατικού του 1961, εφαρμοζόταν το Καταστατικό του 1914 το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως πρότυπο για το Καταστατικό του 1961, πλην όμως η θέση του ΜΕ3 περί ισχύος και εφαρμογής και του Καταστατικού του 1914 προέρχεται από πληροφόρηση του αναφορικά με το ιστορικό και δεν φαίνεται να υποστηρίζεται από οποιαδήποτε άλλη αξιόπιστη και αποδεκτή μαρτυρία ή γεγονότα. Επιπλέον ο ΜΕ3 ανέφερε ότι η συμμετοχή του λαού στην εκλογή επισκόπου εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στο Καταστατικό του 1961 καθότι περιλαμβάνετο στο Καταστατικό του 1914, θέση η οποία αποτελεί αυθαίρετο συμπέρασμα του ίδιου το οποίο δεν υποστηρίζεται από οποιοδήποτε στοιχείο μαρτυρίας, ούτε καν

από την πλευρά των υπολοίπων μαρτύρων των Εναγόντων. Επιπλέον, το Δικαστήριο θεωρεί πειστική τη θέση του ΜΥ1, στο Έγγραφο 8, πως το Καταστατικό του 1961 δεν μνημονεύεται αυτό του 1914 και παραπέμπει στο άρθρο 1 του νέου Καταστατικού το οποίο αναφέρει την Εκκλησία ως *«ανεξάρτητος ούσα και κεχωρισμένη από της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου»* και η οποία διέπεται και κυβερνάται από τους Αποστολικούς και Συνοδικούς Κανόνες και Ιερές Παραδόσεις της Εκκλησίας.

Είναι επίσης σημαντικό να λεχθεί ότι ο ΜΕ3 αναγνώρισε πως δεν έτυχε οποιασδήποτε ενημέρωσης ούτε και γνωρίζει για την Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος και ειδικότερα για τη σχέση της με την Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου ή τη χειροτονία από την Ελλάδα των Σπυρίδωνος και Επιφανίου. Όπως επεξήγησε και ο ΜΥ1, η σχέση των δύο εκκλησιών έχει τη σημασία της, ειδικότερα και εφόσον στο ίδιο το Καταστατικό του 1961 γίνεται ρητή αναφορά σε ομοιότυπο Εκκλησία και δη της Ελλάδος. Ακόμα και η αναφορά του ΜΕ3 πως πληροφορήθηκε για τη συμμετοχή του Επιφανίου στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος ως δευτερεύον στοιχείο υποδηλοί την άγνοια του και υποτίμηση της σχέσης της Εκκλησίας ΓΟΧ Ελλάδος με την αντίστοιχη της Κύπρου, καθότι η τελευταία φαίνεται να εκπηγάζει από την Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος με την οποία διατήρησε μια στενή πνευματική κοινωνία και σχέση και σε αυτή απευθυνόταν για επίλυση διαφόρων ζητημάτων, όπως εξήγησε πειστικά ο ΜΥ1 και προκύπτει από την αξιολόγηση των μαρτύρων. Όπως θα διαφανεί και κατωτέρω, ακόμα και στο ίδιο το Καταστατικό είναι εμφανής η ιδιαίτερη και στενή σχέση της Ιεράς Συνόδου Ελλάδος με την Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου.

Στη Γνωμάτευση του ο ΜΕ3 προβαίνει σε μια εκτενή αναφορά σε παραδείγματα προ του 1924 και καταλήγει ότι σε αντίθεση με τις περιπτώσεις εκλογής Αρχιεπισκόπου και Μητροπολίτη, η εκλογή επισκόπου γίνεται άνευ της σαφούς ανάμειξης των λαϊκών. Ακολούθως όμως, με αναφορά στην παράδοση άλλων Ορθόδοξων εκκλησιών, αναφέρει ότι όπου δεν υπάρχουν επίσκοποι, τότε υπάρχει η δυνατότητα άσκησης των αρμοδιοτήτων του Αρχιεπισκόπου από τον κλήρο και τον λαό, θέσεις οι οποίες σε κάποιον βαθμό αντιφάσκουν μεταξύ τους. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η δικαιολογία του ΜΕ3 ότι χρησιμοποίησε παραδείγματα της περιόδου πριν από το 1924 καθότι δεν υπήρχαν

ικανοποιητικά αργότερα, δεν κρίνεται βάσιμη και πειστική από τη στιγμή που η Εκκλησία των ΓΟΧ δημιουργήθηκε μετά το 1924.

Και επί αυτού του ζητήματος χρήσιμη είναι επίσης η ανάλυση του ΜΥ1 στο Έγγραφο 8. Συγκεκριμένα, ο ΜΥ1 προβαίνει σε ιστορική αναφορά και σε συγγράμματα και επισημαίνει ότι η συμμετοχή κληρικών και λαϊκών στη ανάδειξη Αρχιεπισκόπου και Μητροπολιτών αποτελούσε μοναδική εξαίρεση μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών, ενώ από το 1923 η εκλογή γίνεται χωρίς την ανάμειξη λαϊκών στην όλη διαδικασία. Η αναφορά του ΜΥ1 στην Αλβανία, στην οποία εστιάστηκε η πλευρά των Εναγόντων ως προς το ότι και ο ίδιος αναφέρθηκε στην κατάσταση πριν το 1924, έγινε κατά την αντεξέταση του και σαφώς δεν αφορά την κύρια και βασική θέση ή επιχειρηματολογία του μάρτυρος όπως αυτή καταγράφεται και στις τρεις Γνωμοδοτήσεις του.

Είναι επίσης άξιο απορίας πως ενώ από τη μια ο ΜΕ3 αναγνωρίζει ότι η Εκκλησία της Κύπρου βρέθηκε σε εμπερίστατη κατάσταση, η θέση του ότι το Ιερατικό Συμβούλιο αναλαμβάνει τη διοίκηση κατ' οικονομία δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στο Καταστατικό ούτε και σε άλλη πηγή, όπως άλλωστε αναγνωρίζει και επεξηγεί ο ΜΥ1 στο Έγγραφο 8 πως αυτή η θέση δεν υποστηρίζεται από τους Ιερούς Κανόνες στους οποίους παραπέμπει ο Μίλας προς υποστήριξη της θέσης του. Το σύγγραμμα του Μίλας έτυχε ανάλυσης από το Δικαστήριο ανωτέρω.

Ούτε και η θέση του ΜΕ3 πως η Εκκλησία της Κύπρου ζήτησε μόνο τη χειροτονία Μητροπολίτη είναι βάσιμη, σύμφωνα με όλα όσα αναφέρονται ανωτέρω. Θεωρώ ακόμα πως η απόδοση της αποστολής καταλόγων υποψηφίων στην Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος στο πνεύμα συνεργασίας μεταξύ τους αποτελεί και πάλι μια αυθαίρετη θέση του ΜΕ3, ειδικότερα εφόσον διεφάνη ότι αυτός δεν γνώριζε όλα τα γεγονότα αναφορικά με την επικοινωνία των δύο Εκκλησιών και κυρίως τη σημαντική συνάντηση ημ. 5-12-06. Μάλιστα, αντί ο ΜΕ3 να επιδείξει προθυμία να ενημερωθεί γι' αυτή τη συνάντηση και να εκφέρει κατόπιν την τυχόν άποψη του, περιορίστηκε να λέει ότι η Γνωμάτευση του βασίστηκε στο ιστορικό που είχε τεθεί υπόψιν του και να εμμένει αβάσιμα ότι αυτό ήταν πλήρως ικανοποιητικό για τη Γνωμάτευση του ενώ εκ των πραγμάτων παρουσίαζε κενά από πλευράς γεγονότων.

Ενώ ο ΜΕ3 δέχεται ότι η Εκκλησία της Κύπρου περιήλθε σε εμπερίστατη κατάσταση και ταυτόχρονα αναγνωρίζει ότι η μετάκληση συντελείται κατόπιν υποβολής αιτήματος σε όμορη εκκλησία και ότι η εκχώρηση του δικαιώματος εκλογής πρέπει να είναι ρητή και σαφής, εντούτοις αβάσιμα επιμένει στο ότι το αίτημα αφορούσε μόνο τη χειροτονία και τίποτε παραπάνω, από τη στιγμή μάλιστα που οι δύο Εκκλησίες συζητούσαν τη διαδικασία εκλογής. Θεωρώ αβάσιμη τη θέση του πως στην προκειμένη περίπτωση γίνεται λόγος για σιωπηρή ή υπονοούμενη εντολή για συνδρομή στη διαδικασία.

Θεωρώ λογική την τοποθέτηση του ΜΥ1 πως η αναφορά του ΜΕ3 στο αυτοκέφαλο βασικά δεν βρίσκεται σε συνάφεια με την υπό κρίση περίπτωση καθότι πράγματι υπάρχει μια σύγχυση μεταξύ της υπερορίου εκλογής και της υπερορίου χειροτονίας διευκρινίζοντας ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου απέκτησε εκκλησιολογική υπόσταση με την εκλογή και αποστολή από μέρους της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος του Τριμυθούντος Σπυρίδωνος το 1948 προκειμένου να οργανώσει την παλαισημερολογίτικη κοινότητα η οποία, χωρίς επίσκοπο, ήταν ακέφαλη, δηλαδή η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου εξεπήγασε από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος με την οποία διατηρούσε κανονική κοινωνία.

Ο ΜΕ3 αναλύει τον θεσμό του Τοποτηρητή ο οποίος σύμφωνα με τους ιερούς κανόνες νοείται μόνο σε περίπτωση που υπάρχει εν ζωή επίσκοπος και παραπέμπει σε συνδυασμένη ερμηνεία των Καταστατικών του 1961 και του 1914 για να καταλήξει ότι σε περίπτωση χηρείας Μητροπολιτικού ή Επισκοπικού θρόνου τοποτηρητής ορίζεται ο Αρχιεπίσκοπος και σε απουσία αυτού ο πρώτος τη τάξει Μητροπολίτης, ο οποίος ασχολείται με τις τρέχουσες και αναγκαίες υποθέσεις και προέρχεται από τα λοιπά μέλη της χηρεύουσας Συνόδου και όχι από άλλη Εκκλησία. Ο ΜΕ3 ανέφερε προφορικά πως σε περίπτωση που δεν υπάρχει επίσκοπος τότε δεν διορίζεται Τοποτηρητής. Βασικά ο ΜΕ3 διαχώρισε τον Τοποτηρητή ζώντος επισκόπου και την αδυναμία ορισμού του και ανέφερε ότι στην προκειμένη περίπτωση υπήρξε μια οιονεί μετάκληση με αίτημα συνδρομής της Εκκλησίας της Ελλάδος όπου μνημονευόμενος ήταν ο Νικόλαος.

Έχει ήδη λεχθεί ότι το Καταστατικό του 1914 δεν τυγχάνει εφαρμογής, όπως άλλωστε αναφέρει και ο ΜΥ1. Είναι επίσης βάσιμη η παρατήρηση του ΜΥ1 πως

το Καταστατικό του 1961 δεν προβλέπει την περίπτωση παντελούς ανυπαρξίας επισκόπου στην εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου και επομένως παρατηρείται κενό, και έτσι οι διαπιστώσεις του ΜΕ3 δεν μπορούν να τυγχάνουν εφαρμογής.

Βάσιμη επίσης κρίνεται η θέση του ΜΥ1, την οποία επεξήγησε και κατά την αντεξέταση του, πως το κεφάλαιο για τη μετάκληση επισκόπου και αυτό για το αυτοκέφαλο στη Γνωμάτευση του ΜΕ3 δεν έχουν σχέση με την παρούσα υπόθεση καθότι η μετάκληση αφορά τη συμπλήρωση των εκκλησιαστικών δικαστηρίων, κάτι το οποίο δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση και το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου πηγάζει από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο και όχι από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στο οποίο αναφέρεται ο ΜΕ3. Ο ΜΕ3 επέμενε ότι η συνδρομή, επ' ουδενί λόγο μπορεί να οδηγήσει την εκκλησία από την οποία ζητείται συνδρομή σε παραβίαση του αυτοκεφάλου της, το οποίο είναι το ορόσημο για το πλαίσιο της συνδρομής, εκτός βεβαίως αν ζητηθεί ρητώς και απερίφραστα.

Τέλος, σύγχυση και αντιφατικότητα παρατηρείται και στη θέση του ΜΕ3 για το ζήτημα των αποφάσεων εξ Ελλάδος. Ήταν η επίμονη του τοποθέτηση ότι η απόφαση της Ενδημούσης, Τεκμήριο 7, ήταν η ορθή καθότι έθετε σαφώς το πλαίσιο της συνδρομής της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος και δεν παραβίαζε το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου, ενώ ταυτόχρονα δέχθηκε ότι η απόφαση της Ιεράς Συνόδου, Τεκμήριο 23, νομίμως ανακάλεσε εκείνη και ήταν σε ισχύ. Ανέφερε ακόμα ότι πρόκειται για αντιφατική συμπεριφορά και θεωρεί τη μεταγενέστερη απόφαση λανθασμένη. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτές οι θέσεις του ΜΕ3 δεν παρουσιάζουν μια συνεπή και τεκμηριωμένη εικόνα αλλά ότι αντιθέτως πρόκειται για απόψεις οι οποίες δεν στηρίζονται σε επαρκές υπόβαθρο και παρουσιάζουν αντιφατικότητα μεταξύ τους.

Έκπληξη προκάλεσε και η στάση του ΜΕ3 αναφορικά με τις Γνωματεύσεις του ΜΥ1, καθότι δεν εκδήλωσε οποιαδήποτε επιθυμία να τις αναγνώσει και να ενημερωθεί έστω για το περιεχόμενο τους. Θεωρώ την απάντηση του ότι εκείνες σαφώς υποστηρίζουν την πλευρά για την οποία ετοιμάστηκαν ως ένδειξη έλλειψης σεβασμού και επιστημονικότητας και κυρίως ένδειξη απαξίωσης από τη στιγμή βεβαίως που και ο ίδιος κατέθεσε την επιστημονική του άποψη για την αντίθετη πλευρά.

Για όλους τους λόγους οι οποίοι εξηγούνται ανωτέρω, το Δικαστήριο καταλήγει ότι η Γνωμάτευση του ΜΕ3 στηρίχθηκε σε ελλιπές υπόβαθρο γεγονότων και περιέχει αβάσιμες και αντιφατικές θέσεις. Επιπλέον, ο ΜΕ3 δεν ήταν διατεθειμένος να ενημερωθεί για κάποια γεγονότα ή ακόμα και για τις θέσεις του ΜΥ1 ούτως ώστε να ήταν σε θέση να τοποθετηθεί ως προς το κατά πόσο οι απόψεις του ιδίου παρέμεναν αναλλοίωτες ή να αντικρούσει αυτές του ΜΥ1. Το Δικαστήριο αποκόμισε την εντύπωση ότι η μαρτυρία του ΜΕ3 ήταν ατεκμηρίωτη, μη συνεπής και εν πάση περιπτώσει σε σημαντικά σημεία καταρρίπτεται από τις καθόλα εμπεριστατωμένες θέσεις του ΜΥ1. Ως εκ τούτου το Δικαστήριο δεν έχει ικανοποιηθεί για το βάσιμο των θέσεων του ΜΕ3 και επομένως δεν δύναται να τις αποδεχθεί.

Αναφορικά με τον ΜΕ8 γίνεται δεκτό ότι αυτός είναι μελετητής και ερευνητής της ιστορίας της Κύπρου και ότι ασχολήθηκε και με θέματα που αφορούν την ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου. Ο ΜΕ8 κατέθεσε Γραπτή Δήλωση στην οποία αναφέρεται ότι κλήθηκε να απαντήσει τα εξής ερωτήματα:

- α. Πώς και γιατί απέκτησε η Εκκλησία της Κύπρου το αυτοκέφαλο καθεστώς της;
- β. Πώς εκλέγονται ανέκαθεν, ιστορικά, οι επίσκοποι στην Εκκλησία της Κύπρου, ποια η διαδικασία και ποια τα χαρακτηριστικά της;
- γ. Βρέθηκε ποτέ η Εκκλησία της Κύπρου στη δυσάρεστη θέση του πλήρους απορφανισμού από επισκόπους; Εάν ναι, πώς αντιμετώπισε και πώς διαχειρίστηκε αυτή την κατάσταση;
- δ. Συνοπτικά, τι είναι το «*Αρχιεπισκοπικό Ζήτημα της Κύπρου*», πότε και πώς προέκυψε, πώς εξελίχθηκε και πώς κατέληξε;

Ο ΜΕ8 προέβη σε μια εκτενή ιστορική αφήγηση, πλην όμως θεωρώ ότι η μαρτυρία του δεν μπορεί να θεωρηθεί χρήσιμη για σκοπούς της παρούσας υπόθεσης. Κατ' αρχάς η παραδοχή του ιδίου ότι δεν έχει ασχοληθεί με το κανονικό δίκαιο και τους Παλαιοημερολογίτες και το γεγονός ότι η μαρτυρία του αναφέρεται μόνο στην Ορθόδοξη Εκκλησία η οποία συνέχισε με το νέο ημερολόγιο δεν τον καθιστά ως ειδικό εμπειρογνώμονα για το εκκλησιαστικό δίκαιο και δη τους Παλαιοημερολογίτες. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι ο ΜΕ8 δεν γνωρίζει οτιδήποτε για το Καταστατικό του 1961, κάτι το οποίο σαφώς δεν

τον καθιστά εμπειρογνώμονα και ικανό να συσχετίσει την ιστορική αναδρομή με την Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου η οποία από το 1961 είχε το δικό της Καταστατικό.

Η μαρτυρία του ΜΕ8 περιορίστηκε σε ιστορική αναφορά και τον τρόπο εκλογής του Αρχιεπισκόπου Κύπρου, των Μητροπολιτών και των απλών Επισκόπων, για τη χρονική περίοδο πριν το 1924 και με παραπομπή μόνο στο Καταστατικό του 1914 στο οποίο υπήρχε πρόνοια για την εκλογή Μητροπολίτη από κλήρο και λαό, το οποίο έχει ήδη λεχθεί ότι δεν τύγχανε εφαρμογής από τους ΓΟΧ Κύπρου. Στη συνέχεια ο ΜΕ8 μεταπηδά στη νεότερη ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου με παραπομπή στο Καταστατικό του 2010, το οποίο ουδεμία σχέση έχει με την παρούσα υπόθεση.

Ο ΜΕ8 αναφέρεται στη δυνατότητα εκλογής αρχιεπισκόπου ή μητροπολίτη στην Εκκλησία της Κύπρου ανεξαρτήτως του ότι δεν υπάρχει επίσκοπος, με παραπομπή στο υπόμνημα της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου ημ. 22.3.1901. Καταλήγει ότι η Εκκλησία της Κύπρου έτυχε αρκετές φορές να απορφανιστεί πλήρως επισκόπων και η κατάσταση αυτή αντιμετωπίστηκε πάντοτε με την αδελφική συμπαραράσταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, του οποίου η παρέμβαση περιοριζόταν στη συνδρομή για να εφαρμόσει η Εκκλησία της Κύπρου τις δικές της εσωτερικές διατάξεις και να εκλέξει τους επισκόπους της με το δικό της εκλογικό σύστημα χωρίς ανάμειξη άλλης εκκλησίας, καθ' ον χρόνο δεν ίσχυε οποιοδήποτε καταστατικό. Σαφώς αυτή η ιστορική αναφορά αφορά σε χρόνο πριν καν την κατάρτιση του Καταστατικού του 1914, ενώ από τη στιγμή που ο ΜΕ8 δεν γνωρίζει οτιδήποτε για το Καταστατικό του 1961 η ιστορική αυτή αναδρομή δεν θεωρείται διαφωτιστική και χρήσιμη για την υπό κρίση περίπτωση.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις του Δικαστηρίου καθιστούν τρωτή τη μαρτυρία του. Επιπλέον, η θέση του ότι το αυτοκέφαλο σημαίνει αυτοτέλεια και αυτοδιοίκηση, και συνακόλουθα εκλογή και χειροτονία επισκόπων χωρίς την ανάμειξη άλλων εκκλησιών, είναι αντίθετη με τη μαρτυρία των ΜΕ3 και ΜΥ1 πως αν υπάρχει μια εμπερίστατη κατάσταση και η εκκλησία η οποία βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση ζητά τη συνδρομή άλλης όμορης εκκλησίας με την οποία βρίσκεται

σε πνευματική κοινωνία, και η όμορη εκκλησία εκτελεί την εντολή της συνδρομής, τότε δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης του αυτοκεφάλου.

Συνεπώς, εκτός από την αναφορά του πως μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία είχε τη συμμετοχή του λαού και του κλήρου στις διαδικασίες εκλογής επισκόπων, η οποία (αναφορά) είναι παραδεκτή και από τον ΜΥ1, κάτι το οποίο διατηρείται μέχρι σήμερα στην επίσημη Εκκλησία της Κύπρου, το υπόλοιπο μέρος της μαρτυρίας του δεν κρίνεται διαφωτιστικό για την παρούσα υπόθεση και επομένως δεν γίνεται δεκτό.

Έχει ήδη λεχθεί ότι τα ακαδημαϊκά προσόντα, η πείρα και η εμπειρογνωμοσύνη του ΜΥ1 ουδόλως αμφισβητήθηκαν από την πλευρά των Εναγόντων. Το Βιογραφικό Σημείωμα του μάρτυρος κατατέθηκε ως Έγγραφο 7.

Στη Γνωμοδότηση του ημ. 18.4.07, Τεκμήριο 129, ο ΜΥ1 αναφέρει το ιστορικό από τον θάνατο του Επιφανίου μέχρι και τη χειροτονία του Ευθύμιου, όπως αυτό αναδύεται μέσα από τα διάφορα έγγραφα και παρατίθεται ανωτέρω και ακολούθως τα ερωτήματα τα οποία του τέθηκαν ως εξής:

- (i) Πώς κρίνεται, επί τη βάσει των Ιερών Κανόνων, της υφιστάμενης εκκλησιαστικής καταστάσεως και των ισχύοντων εν Κύπρω, η απόφαση υπό τον Αρχιεπίσκοπο Νικόλαο Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας ΓΟΧ Ελλάδος περί εκλογής και χειροτονίας δύο Επισκόπων στην εμπερίστατη Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου;
- (ii) Την κανονική συνέχεια ποίας Εκκλησίας αποτελεί η μετά την εκλογή και χειροτονία των δύο Επισκόπων διαμορφωθείσα εν Κύπρω εκκλησιαστική κατάσταση;
- (iii) Είναι δυνατή και πάντως κανονική η εκλογή και ανάδειξη Επισκόπου στην Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου μέσω άλλης διαδικασίας με πρωτοβουλία κληρικών ή άλλως πως;

Ο ΜΥ1 αναφέρεται στα άρθρα του Καταστατικού του 1961 χωρίς να διστάσει να πει ότι αυτό προφανώς συντάχθηκε κατά μίμηση εν πολλοίς του Καταστατικού Χάρτη του 1914 σημειώνοντας ταυτόχρονα και εύστοχα ότι δεν λήφθηκε μέριμνα για την αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου. Ο ΜΥ1 βάσιμα σημειώνει ότι απαραίτητη προϋπόθεση λειτουργίας του Καταστατικού είναι η ύπαρξη τουλάχιστον ενός

επισκόπου στην Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου και δεν υπάρχει πρόνοια αν χηρεύσει η μόνη υπάρχουσα Επισκοπή. Σύμφωνα με τον ΜΥ1, όταν μια εκκλησία μένει ακέφαλη και εμπερίστατη, τότε η κατάσταση αντιμετωπίζεται με την κανονική πράξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τη συναντίληψη, προστασία και αναγκαία παρέμβαση άλλης Ορθόδοξης Εκκλησίας, με την οποία η εμπερίστατη έχει κανονικά κοινωνία και ειδική σχέση.

Όπως εξηγεί ο ΜΥ1, αναλόγως έπραξε η υπό τον Νικόλαο Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας ΓΟΧ Ελλάδος στην περίπτωση της ακέφαλης και εμπερίστατης αδελφής της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου. Η Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος είναι όχι μόνο όμορη με την Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου και ομοιότυπη, κατά τη διατύπωση του Καταστατικού της τελευταίας, αλλά και εκείνη εκ της οποίας εξεπήγασε η δεύτερη και με την οποία διατηρούσε κανονική κοινωνία. Ο Επιφάνιος μάλιστα λάμβανε μέρος στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος η οποία συζητούσε και θέματα που αφορούσαν την Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου - βλ. Τεκμήριο 163. Ο ΜΥ1 εκφράζει τη θέση ότι, όπως συνέβη και στο παρελθόν, η Εκκλησία ΓΟΧ Ελλάδος ήρθε αρωγός της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου με την ανάληψη καθηκόντων Τοποτηρητή και την κανονική μνημόνευση του Νικολάου την οποία ομόφωνα αποδέχθηκαν όλοι οι κληρικοί της Κύπρου. Μετά τη μετάβαση της εξαρχίας και την έκφραση διαφορετικών απόψεων και ενώ η εξαρχία επιφυλάχθηκε να αποφασίσει επί των ζητημάτων και μετά την πρωτοβουλία για ανάδειξη Μητροπολίτη, προχώρησε στην εκλογή και προχέρηση των δύο Επισκόπων ούτως ώστε η Εκκλησία της Κύπρου να αποκτήσει κεφαλή και να διευκολύνει την εκλογή Μητροπολίτη Κιτίου. Ο ΜΥ1 καταλήγει ότι αυτή η απόφαση δεν προσβάλλει ούτε θέτει εν αμφιβόλω το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου αλλά λήφθηκε εντός των πλαισίων της κανονικής τάξης.

Ο ΜΥ1 καταλήγει στα εξής συμπεράσματα:

«1. Η απόφαση της υπό τον Αρχιεπίσκοπο κ. Νικόλαο Ι. Συνόδου της Εκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ελλάδος περί εκλογής και χειροτονίας δύο Επισκόπων, στον πρώτο κατά τάξη από τους οποίους ανατέθηκαν τα καθήκοντα Τοποτηρητή της Μητροπόλεως Κιτίου στην εμπερίστατη Εκκλησία των Γ.Ο.Χ. Κύπρου με σκοπό την

ολοκλήρωση των διαδικασιών εκλογής νέου Μητροπολίτη όχι μόνον δεν προσβάλλει ή θέτει εν αμφιβόλω το Αυτοκέφαλο της Εκκλησίας αυτής, αλλά και ελήφθη εντός των πλαισίων της κανονικής τάξεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας προκειμένου να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό η απρόσκοπτη εκλογή Μητροπολίτη στον χηρεύοντα από ικανού χρόνου Θρόνο της Ι. Μητροπόλεως Κιτίου.

2. Η εκκλησιαστική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Κύπρο μετά από την εκλογή και χειροτονία των δύο Επισκόπων, αποτελεί συνέχεια της Εκκλησίας των Γ.Ο.Χ. Κύπρου της οποίας Επίσκοπος από του έτους 1956 ήταν ο μακαριστός Μητροπολίτης Κιτίου και Έξαρχος Γ.Ο.Χ. πάσης Κύπρου κυρός Επιφάνιος, ο οποίος είχε και αυτός εκλεγεί και χειροτονηθεί από την αυτή Σύνοδο της ιεραρχίας της Εκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ελλάδος, την προεδρευομένη σήμερα από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Γ.Ο.Χ. κ. Νικόλαο.

3. Δεν είναι δυνατή και πάντως είναι αντικανονική και αντιεκκλησιαστική η εκλογή και ανάδειξη Επισκόπου στην Εκκλησία των Γ.Ο.Χ. Κύπρου μέσω άλλης διαδικασίας με πρωτοβουλία κληρικών ή όποιων άλλων, από τη στιγμή μάλιστα κατά την οποία του όλου ζητήματος επιλήφθηκε, με τη σύμφωνη γνώμη όλων των εφημερίων της Εκκλησίας των Γ.Ο.Χ. Κύπρου, η Ι. Σύνοδος της Εκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ελλάδος.»

Στη Γνωμοδότηση του ημ. 18-8-06, Τεκμήριο 130, ο ΜΥ1 ασχολείται ειδικά με την Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και εκφράζει βασικά την ίδια θέση αναφορικά με την εκλογή του Εναγομένου 1 και τον ρόλο του Ιερατικού Συμβουλίου. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως είναι κοινώς αποδεκτό ότι ο μόνος κληρικός ΓΟΧ στην Κύπρο ο οποίος θα μπορούσε να εκλεγεί και χειροτονηθεί Επίσκοπος κατά τον θάνατο του Επιφανίου το 2005 ήταν ο ΜΥ3.

Το Δικαστήριο θεωρεί ότι και οι δύο Γνωμοδοτήσεις του ΜΥ1 παραθέτουν με σαφήνεια, συνέπεια και τεκμηρίωση τις θέσεις του αναφορικά με τα τεθέντα ερωτήματα, δίδοντας έτσι μια ολοκληρωμένη εικόνα η οποία βρίσκει έρεισμα στα έγγραφα τα οποία παρουσιάστηκαν και κατατέθηκαν ως Τεκμήρια και με παραπομπή σε διάφορα συγγράμματα. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο ΜΥ1 παραπέμπει και στον Μίλας, όπως και στον ΜΕ3 και σε άλλους συγγραφείς, για συγκεκριμένες αναφορές τους με τις οποίες συμφωνεί.

Έχει ήδη γίνει αναφορά και στο Έγγραφο 8 στο οποίο ο ΜΥ1 σχολιάζει με επάρκεια τις θέσεις του ΜΕ3.

Καθόλη τη διάρκεια της μαρτυρίας του ο ΜΥ1 παρέμεινε σταθερός και συνεπής στις θέσεις του, εμμένοντας σε αυτές με χαρακτηριστική επιμονή και με πλήρη τεκμηρίωση. Εξέφρασε τη θέση ότι είναι η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας, ως το ανώτατο όργανο διοίκησης κάθε Ορθόδοξης εκκλησίας, που προκηρύσσει και διεξάγει εκλογές για αρχιερέα και ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου δεν δύναται να είναι εθελούσια ένωση προσώπων, όπως αντιστοίχως στην Εκκλησία των ΓΟΧ Ελλάδος ένας Μητροπολίτης έκανε μια ενορία σωματείο, επισημαίνοντας ότι γενικά υπάρχει τέτοια τάση απλώς και μόνο για να αποφεύγεται η τήρηση των εκκλησιαστικών κανόνων και να προσφεύγουν στα πολιτειακά δικαστήρια. Αυτή η θέση εμπεριέχει την άποψη και εκτίμηση του μάρτυρος όμως βασικά αφορά νομικό ζήτημα το οποίο επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου.

Θεωρώ καθόλα λογική και βάσιμη τη θέση του ΜΥ1 ότι το Καταστατικό μιλά για εκλέξιμο υποψήφιο αν έχει συμπληρώσει το 30^ο έτος σε συνάρτηση με τον χρόνο υποβολής της υποψηφιότητας και όχι σε συνάρτηση με τον χρόνο εκλογής και χειροτονίας του. Η θέση του ότι το Καταστατικό δεν καθορίζει την καταγωγή του Μητροπολίτη Κιτίου δείχνει την αντικειμενικότητα του μάρτυρος, όμως αυτός προχώρησε και ανέφερε ότι δεν νοείται επίσκοπος να χειροτονηθεί από ένα «μόρφωμα μοναδικό» όπως το αποκάλεσε, ήτοι την Πανορθόδοξο Σύνοδο η οποία μάλιστα αποτελείτο από καθαιρεμένους επισκόπους από Ελλάδα, Κένυα και Ρωσία. Μάλιστα, διαχώρισε τον Λάζαρο από τον Παρθένιο λέγοντας ότι ήταν και οι δύο Βουλγαρικής καταγωγής, όμως ο πρώτος ανήκε στην Εκκλησία της Ελλάδος.

Ο ΜΥ1 ανέλυσε και το γιατί θεωρεί ότι τελικώς ο μνημονευόμενος είναι και ο τοποτηρητής, λέγοντας ότι βασικά είναι η κεφαλή του επισκοποσυνοδικού συστήματος και βρίσκεται ιεραρχικά πάνω από όλους. Επίσης έδωσε εμπειριστωμένη εξήγηση αναφορικά με τη θέση του στο Έγγραφο 8 ότι η Εκκλησία δεν έχει ανάγκη καταστατικού χάρτη, υπό την έννοια ότι δύναται να διοικείται από το δίκαιο της εκκλησίας, όμως όταν έχει καταστατικό τότε αυτό ισχύει και εφαρμόζεται. Αυτή η απάντηση κρίνεται βάσιμη. Δέχομαι ότι από τη στιγμή που η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου είχε Καταστατικό, τότε αυτό εφαρμόζεται εξ ου και προγενέστερα εφαρμόζονταν άλλα πράγματα λόγω ακριβώς του ότι δεν υπήρχε καταστατικό. Έχει ήδη κριθεί αξιόπιστη και η θέση του ότι μετά τη θέσπιση του Καταστατικού του 1961, το Καταστατικό του 1914 δεν ίσχυε και προκάλεσε την άλλη πλευρά να παρουσιάσει έστω και ένα έγγραφο το οποίο να καταδεικνύει κάτι τέτοιο.

Θεωρώ επίσης βάσιμη τη θέση του ότι σύμφωνα με το Καταστατικό του 1961, γίνεται πρώτα η εκλογή Μητροπολίτη και ακολουθεί η εκλογή επισκόπου, πρόνοια η οποία είναι δεσμευτική μόνο όταν υπάρχει Σύνοδος και Μητροπολίτης. Στην προκειμένη περίπτωση, από τη στιγμή που δεν υπήρχε κληρικός τρίτου βαθμού τότε δεν μπορούσε να εφαρμοστεί αυτή η καταστατική πρόνοια.

Ο ΜΥ1 παρέμεινε σταθερός μέχρι τέλους πως η απόφαση της Ενδημούσης είχε ανακληθεί μεταγενέστερα από το σύνολο του σώματος της Ιεράς Συνόδου και πως ήταν καθόλα επιτρεπτό για την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος να οικονομήσει λύση και να επιλέξει δύο επισκόπους οι οποίοι θα αποτελούσαν Σύνοδο και θα διοργάνωναν τις εκλογές για Μητροπολίτη με τη συμμετοχή κλήρου και λαού. Αναφέρθηκε και στο θέμα του αυτοκεφάλου λέγοντας ότι η εκλογή του Επιφανίου έγινε στην Κύπρο ενόσω υπήρχε άλλος αρχιερέας (ο Σπυρίδων) και χειροτονήθηκε στην Ελλάδα. Επισήμανε δε ότι η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος εξέλεξε και χειροτόνησε τον Σπυρίδωνα, θέση με την οποία συμφώνησε και ο δικηγόρος των Εναγόντων. Εδώ είναι κατάλληλο σημείο να λεχθεί πως η εισήγηση των Εναγόντων ότι ο ισχυρισμός για οικονομία δεν δικογραφείται δεν κρίνεται βάσιμος. Το Δικαστήριο θεωρεί πως ο δικογραφημένος ισχυρισμός ότι όλα έγιναν σύμφωνα με το Καταστατικό και τους Ιερούς Κανόνες περιλαμβάνει και τη λύση κατ' οικονομία κατ' επίκληση μιας εμπειριστατής κατάστασης και

ικανοποίησης αιτήματος συνδρομής από όμορη εκκλησία τα οποία πηγάζουν τόσο από το Καταστατικό όσο και από τους Ιερούς Κανόνες.

Η ουσία του όλου θέματος περιγράφηκε από τον ΜΥ1 με τον εξής χαρακτηριστικό τρόπο: *«Υπήρχε κενό γιατί δεν υπήρχε καν επίσκοπος, δεν υπήρχε καν εκκλησία το είπα και χθες και το απαντάω και πάλι, άνευ Επισκόπου δεν υπάρχει εκκλησία γι' αυτό και ζήτησαν τοποτηρητή μνημονεύμενο Επίσκοπο και γι' αυτό κατέφυγαν και στη Σύνοδο για να τους βοηθήσει να κινήσουν τις διαδικασίες εκλογής, διότι δεν μπορούσαν μόνοι τους κλήρος και λαός από μόνοι τους δεν μπορούν να εκλέξουν ούτε Επίσκοπο ούτε Μητροπολίτη ούτε Αρχιεπίσκοπο ούτε τίποτα.»*

Τέλος, θεωρώ ότι η προσπάθεια των Εναγόντων να πλήξουν την αξιοπιστία του μάρτυρος με παραπομπή στη μαρτυρία του στα πλαίσια της Αγωγής υπ' αρ. 2046/11 απέβη άκαρπη. Κατ' αρχάς ο ΜΥ1 παρέμεινε σταθερός υιοθετώντας τα όσα είχε τότε αναφέρει και οι θέσεις του ότι κάποια ζητήματα ήταν θέμα απόδειξης δεν διαφοροποιούν τις εκφρασθείσες θέσεις του στα πλαίσια της υπό κρίση Αγωγής εφόσον το αντικείμενο ήταν κάπως διαφοροποιημένο και του είχαν τεθεί συγκεκριμένα στοιχεία προς εξέταση. Μια ανάγνωση των πρακτικών τα οποία κατατέθηκαν ως Τεκμήριο 146 καταδεικνύει ότι ο ΜΥ1 παρέμεινε σταθερός στις θέσεις του ως προς τα ουσιώδη ζητήματα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την εκλογή Επισκόπων και Μητροπολίτη. Η θέση του ότι δεν γνώριζε κατά πόσο πριν την κατάρτιση του Καταστατικού του 1961 οι ΓΟΧ Κύπρου εφάρμοζαν το Καταστατικό του 1914 ουδόλως έρχεται σε αντίθεση με τη μαρτυρία του στην παρούσα υπόθεση εφόσον δεν ανέφερε κάτι τέτοιο παρά μόνο ότι το Καταστατικό του 1961 στηρίχθηκε σε αυτό του 1914, θέση την οποία εξέφρασε και στην προηγούμενη υπόθεση. Οι παραπομπές στις απαντήσεις του ότι πρόκειται για θέμα απόδειξης και γεγονότων δεν διαφοροποιούν τις θέσεις του αλλά αντιθέτως δείχνουν ότι ο ΜΥ1 εξέφραζε τις απόψεις του οι οποίες στηρίζονταν και σε κάποιο πραγματικό υπόβαθρο το οποίο θα έπρεπε να αποδειχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

Η βασική του θέση περί της σχέσης της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου και Ελλάδος αντικατοπτρίζεται και στην επιστολή ημ. 7-9-05, Τεκμήριο 14, η οποία φέρει την

υπογραφή και του ΜΕ1, όπου αναφέρεται ότι αποτάθηκαν στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος η οποία είχε χειροτονήσει τον Επιφάνιο και με την οποία η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου είχε πλήρη και κανονική εκκλησιαστική και πνευματική επικοινωνία και συνεργασία και ζήτησαν τη βοήθεια και συμπαράσταση της στην εκκλησιαστική ανάγκη στην οποία βρίσκονταν για την εκλογή και ανάδειξη επισκόπου. Μάλιστα ακόμα και η εκεί εκφρασθείσα θέση για συμμετοχή όλων των ΓΟΧ Κύπρου τελεί υπό την αίρεση τήρησης των προνοιών του Καταστατικού εφόσον αναφέρεται ότι θα λάβουν μέρος όλοι «*οι οποίοι βεβαίως δικαιούνται κατά τις διατάξεις του Καταστατικού*».

V. Νομική Ανάλυση

Κατά τη νομική ανάλυση της παρούσας υπόθεσης εγείρονται διάφορα ζητήματα τα οποία είναι καθοριστικά για την επιτυχία ή μη της απαίτησης των Εναγόντων και τα οποία θεωρώ χρήσιμο να εξεταστούν ξεχωριστά.

V.A Νομική Υπόσταση Εκκλησίας Παλαισημερολογιτών ΓΟΧ Κύπρου

Μέσα από τη δικογραφία αλλά και τη μαρτυρία των δύο πλευρών διαφαίνεται η διαφωνία τους ως προς τη νομική υπόσταση της Εκκλησίας Παλαισημερολογιτών ΓΟΧ Κύπρου. Οι Ενάγοντες ισχυρίζονται ότι πρόκειται για εθελούσια ένωση προσώπων η οποία διέπεται από τον Καταστατικό της Χάρτη και στον οποίο δεν περιέχεται πρόνοια για τυχόν σχίσμα και ποιος δικαιούται στην παρουσία της, ενώ οι Εναγόμενοι θεωρούν αυτή ως τη συνέχεια της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και επομένως ισχυρίζονται πως το επίδικο ζήτημα αφορά εκκλησιαστικό θέμα το οποίο δεν εμπίπτει εντός της αρμοδιότητας του παρόντος Δικαστηρίου.

Χρήσιμη καθοδήγηση επί του θέματος προσφέρει το σύγγραμμα **Το Καθεστώς της Παλαισημερολογιτικής Κοινότητας Κύπρου** του Αχιλλέα Κ. Αιμιλιανίδη. Όπως αναφέρεται στις σελ. 51-56, με την ισχύ του Κυπριακού Συντάγματος του 1960 εισήχθη το σύστημα της ομοταξίας μεταξύ της πολιτείας και των πέντε μεγαλύτερων θρησκευμάτων της Κύπρου, δηλαδή της Ορθόδοξης, της Μουσουλμανικής, της Μαρωνιτικής, της Αρμένικης και της Ρωμαιοκαθολικής. Όπως αναφέρεται στη συνέχεια, σύμφωνα με το **άρθρο 110.1 του Συντάγματος** η Αυτοκέφαλη Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου έχει αποκλειστικό δικαίωμα ρύθμισης και διοίκησης των εσωτερικών της

υποθέσεων και της περιουσίας της σύμφωνα με τους Ιερούς Κανόνες και τον ισχύοντα Καταστατικό της Χάρτη. Τα υπόλοιπα θρησκευόμενα, όπως οι Εβραίοι και οι Διαμαρτυρόμενοι, απολαμβάνουν πλήρη θρησκευτική ελευθερία σύμφωνα με το άρθρο 18 του Συντάγματος, χωρίς όμως να απολαμβάνουν των συνταγματικών προνομίων των πέντε μεγαλύτερων θρησκευμάτων. Στο ερώτημα κατά πόσο η συνταγματικά προστατευόμενη Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία περιλαμβάνει και την Εκκλησία των ΓΟΧ, ο κ. Αιμιλιανίδης ορθώς αποφαίνεται ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία στην οποία αναφέρονται τα άρθρα 110 και 111 του Συντάγματος είναι η Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου η οποία βρίσκεται σε κοινωνία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τα υπόλοιπα Ορθόδοξα Πατριαρχεία και Εκκλησίες ενώ η Εκκλησία των ΓΟΧ δεν ταυτίζεται με αυτή την Εκκλησία στην οποία αναφέρονται τα εν λόγω άρθρα, εφόσον έχει χωριστή διοικητική οργάνωση με δικές της Μητροπόλεις, ναούς και ιερείς και εφαρμόζει τον δικό της Καταστατικό Χάρτη ο οποίος διαφέρει από τον Καταστατικό Χάρτη της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Ως εκ τούτου ο κ. Αιμιλιανίδης βάσιμα καταλήγει (στη σελ. 60) πως η Εκκλησία ΓΟΧ συνιστά ξεχωριστή θρησκεία που προστατεύεται από το **άρθρο 18 του Συντάγματος** και κατά συνέπεια οι θρησκευτικοί λειτουργοί αυτής συνιστούν αναγνωρισμένους και συνταγματικά κατοχυρωμένους θρησκευτικούς λειτουργούς. Επίσης, όπως αναφέρεται και στη σελ. 69, θεσπίστηκε ο **περί Γάμου (Παλαιοημερολογίτες) Ν.60(Ι)/94**, ο οποίος ρυθμίζει το δικαίωμα των μελών της Εκκλησίας ΓΟΧ να τελούν θρησκευτικό γάμο. Αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το **άρθρο 3** του Νόμου, *«οι γάμοι ή άλλα θρησκευτικά μυστήρια που ιερολογούνται από τους κληρικούς των παλαιοημερολογιτών ή η πνευματική λύση γάμων που αποφασίζεται από τον αρμόδιο θρησκευτικό ηγέτη της θρησκευτικής ομάδας στην οποία ανήκουν οι παλαιοημερολογίτες, καθώς επίσης τα σχετικά πιστοποιητικά που νόμιμα εκδίδονται από αυτούς, θεωρούνται νομικώς καθόλα έγκυρα και αναγνωρίζονται από τις αρχές της Δημοκρατίας και για κάθε άλλη νόμιμη χρήση»*. Σύμφωνα δε με τον **περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμο, Κεφ. 224, άρθρο 41**, αναγνωρίζεται επίσης το δικαίωμα εγγραφής ακίνητης ιδιοκτησίας σε θρησκευτικό οργανισμό με βάση τις διατάξεις του εν λόγω Νόμου. Ο όρος «*θρησκευτικός οργανισμός*» ερμηνεύεται στο **άρθρο 2** του Νόμου πως περιλαμβάνει *«θρησκευτικό κατάστημα ή θρησκευτικό ίδρυμα κάθε*

*δόγματος καθώς και οποιοδήποτε θρόνο, εκκλησία, παρεκκλήσι, μονή, τέμενος, τεκκέ, τόπο λατρείας ή συναγωγή» και σύμφωνα με τα ευρήματα του Δικαστηρίου η Εκκλησία των Παλαιοημερολογιτών ΓΟΧ Κύπρου αποτελεί εγγεγραμμένο θρησκευτικό οργανισμό στο Μητρώο του Κτηματολογίου. Όπως αναφέρεται στη σελ. 66, η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου απολαμβάνει εξαίρεσης από τον Φόρο Εισοδήματος σύμφωνα με το **άρθρο 8(13) του περί Φόρου Εισοδήματος Ν.118(I)/02**, στο οποίο προβλέπεται ότι το εισόδημα των θρησκευτικών, φιλανθρωπικών ή εκπαιδευτικών οργανισμών δημόσιου χαρακτήρα εξαιρείται της υποχρέωσης για φορολογία. Επίσης όλο το οικοδομικό υλικό και έπιπλα ναών, καθώς και ενδύματα και άλλα αντικείμενα που εισάγονται για θρησκευτικούς σκοπούς από την αρμόδια εκκλησιαστική αρχή των Παλαιοημερολογιτών, εξαιρούνται της υποχρέωσης για καταβολή δασμών, σύμφωνα με το **άρθρο 3, Κλάση Ρ του Παραρτήματος Ι του Καν. 380/04**.*

Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου αποτελεί ξεχωριστή θρησκεία η οποία προστατεύεται και κατοχυρώνεται από το άρθρο 18 του Συντάγματος και τυγχάνει σχετικής νομοθετικής αναγνώρισης από την Πολιτεία εφόσον νομοθετικά αναγνωρίζονται οι γάμοι μεταξύ των μελών αυτής οι οποίοι τελούνται από τους αρμόδιους θρησκευτικούς ηγέτες της και καταβάλλεται κρατική αρωγή στους κληρικούς αυτής στην ύπαιθρο καθώς επίσης αναγνωρίζεται το δικαίωμα εγγραφής και κτήσης ακίνητης περιουσίας, ενώ ταυτόχρονα διέπεται από τον δικό της Καταστατικό Χάρτη του 1961, Τεκμήριο 1.

Στην υπόθεση **Ιερά Μονή Μαχαιρά κ.ά. ν. Κουβατζιά κ.ά.** (2007) 1Α Α.Α.Δ. 436 λέχθηκε ότι σε σχέση με την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία ο Καταστατικός Χάρτης δεν έχει ισχύ νόμου και βασικά αποτελεί εσωτερική ρύθμιση μεταξύ των μελών της εκκλησίας τα οποία ανήκουν σε αυτή. Με δεδομένο ότι η Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου δεν αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένη θρησκεία βάσει του άρθρου 110 του Συντάγματος ως ισότιμη της πολιτείας εκκλησία και ότι αυτή προέκυψε μετά από απόσχιση της από την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία κατόπιν διατήρησης του παλαιού ημερολογίου, τότε θεωρώ ότι αυτή η Εκκλησία αποτελεί μια εθελούσια ένωση προσώπων τα οποία επέλεξαν να ακολουθούν τη συγκεκριμένη θρησκεία η οποία διέπεται από τον Καταστατικό Χάρτη του

1961 ως τον εσωτερικό κανονισμό που διέπει τη λειτουργία, διοίκηση και άλλα θέματα αυτής της Εκκλησίας τους και αναγνωρίζεται από την Πολιτεία ως θρησκεία, θρησκευτική ομάδα και θρησκευτικός οργανισμός δυνάμει του Συντάγματος και της νομοθεσίας.

Αυτή η διαπίστωση του Δικαστηρίου βρίσκει έρεισμα στην Αγγλική υπόθεση **General Assembly of Free Church of Scotland v. Lord Overtoun** (1904) A.C. 515, η οποία αφορούσε παράπνοο για παράβαση εμπιστεύματος προς όφελος της Free Church of Scotland η οποία είχε διαχωριστεί από την Established Church of Scotland και ισχυριζόταν ότι εκείνη ήταν η συνέχεια της τελευταίας, απελευθερωμένη όμως από την παρέμβαση του Κράτους σε πνευματικά θέματα. Όπως το έθεσε ο Lord Robertson:

«The question is - to whom does certain property now belong which was given to the denomination of Christians which called itself the Free Church of Scotland? That body was founded in 1843; It consisted of ministers and laity who seceded from the Established Church of Scotland on certain questions of Church polity, but who professed to carry with them all the doctrine and system of the Established Church, only freeing themselves, by secession, from what they regarded as intolerable encroachments by the Law Courts upon the Church's spiritual functions. Rightly or wrongly, the theory of the Free Church was that they, and not the Established Church, were the Church of Scotland.

The Church thus set up was endowed, by the liberality of its members, with the property now in dispute. Two competitors now claim it.»

Στην εν λόγω υπόθεση λέχθηκαν τα εξής:

« ... the Free Church of Scotland. That Church is a voluntary and unincorporated association of Christians united on the basis of agreement in certain religious tenets and principles of worship, discipline, and Church government. (Lord Davey)

...

... it is, I think, worthy of remark that the Church is not a positive defined entity, as would be the case if it were a corporation created by law. It is a body of men united only by the possession of common opinions, and if this community of opinion ceases to exist the foundations of the Church give way. But difference of opinion to produce this result must be in respect of fundamental principles, and not of minor matters of administration or of faith. (Lord James of Hereford)»

Όπως αναφέρεται στην υπόθεση **The Reverend William Long v. The Rt. Reverend Robert Gray D.D. Bishop of Cape Town (Cape of Good Hope)** (1864) UKPC 9:

«The Church of England, in places where there is no Church established by law, is in the same situation with any other religious body – in no better, but in no worse position; and the members may adopt, as the members of any other communion may adopt, rules for enforcing discipline within their body which will be binding on those who expressly or by implication have assented to them.

It may be further laid down that, where any religious or other lawful association has not only agreed on the terms of its union, but has also constituted a Tribunal to determine whether the rules of the association have been violated by any of its members or not, and what shall be the consequence of such violation; the decision of such Tribunal will be binding when it has acted within the scope of its authority, has observed such forms as the rules require, if any forms be prescribed, and, if not, has proceeded in a manner consonant with the principles of justice.

In such cases the Tribunals so constituted are not in any sense Courts: they have no power of their own to enforce their sentences; they must apply by law, and such courts will give effect to their

decision, as they give effect to the decisions of arbitrators, whose jurisdiction rests entirely upon the agreement of the parties.»

(Η υπογράμμιση είναι του παρόντος Δικαστηρίου)

Ιδιαίτερα διαφωτιστική είναι η υπόθεση **Mohinder Singh Khaira and Others v. Daljit Singh Shergill and Others** (2014) UKSC 33, στην οποία υιοθετήθηκαν οι πιο πάνω υποθέσεις. Αφορούσε δύο περιουσίες οι οποίες κρατούνταν δυνάμει φιλανθρωπικών εμπιστευμάτων για να χρησιμοποιούνται ως χώροι λατρείας μερίδας της Κοινότητας των Σιπών. Τα έγγραφα εμπιστεύματος έδιδαν εξουσία διορισμού και παύσης των επιτρόπων στον πρώτο Άγιο τους ο οποίος θεωρείτο ως ο πνευματικός τους ηγέτης. Μετά και τον θάνατο του διαδόχου του, προκλήθηκε διαμάχη μεταξύ δύο μερίδων της Κοινότητας ως προς τα εμπιστεύματα και τη διαχείριση των περιουσιών και οι αιτητές ζήτησαν δήλωση απομάκρυνσης των εμπιστευματοδόχων και αντικατάστασης τους με άλλους ως οι κατ' ισχυρισμόν αληθινοί πνευματικοί διάδοχοι του Πρώτου Αγίου τους. Ειδικότερα αναφέρθηκαν τα ακόλουθα:

«45 This distinction between a religious belief or practice and its civil consequences underlies the way that the English and Scottish courts have always, until recently, approached issues arising out of disputes within a religious community or with a religious basis. In both jurisdictions the courts do not adjudicate on the truth of religious beliefs or on the validity of particular rites. But where a claimant asks the court to enforce private rights and obligations which depend on religious issues, the judge may have to determine such religious issues as are capable of objective ascertainment. The court addresses questions of religious belief and practice where its jurisdiction is invoked either to enforce the contractual rights of members of a community against other members or its governing body or to ensure that property held on trust is used for the purposes of the trust. We consider each circumstance in turn.

46 *The law treats unincorporated religious communities as voluntary associations. It views the constitution of a voluntary religious association as a civil contract as it does the contract of association of a secular body: the contract by which members agree to be bound on joining an association sets out the rights and duties of both the members and its governing organs. The courts will not adjudicate on the decisions of an association's governing bodies unless there is a question of infringement of a civil right or interest. An obvious example of such a civil interest is the loss of a remunerated office. But disputes about doctrine or liturgy are non-justiciable if they do not as a consequence engage civil rights or interests or reviewable questions of public law.*

47 *The governing bodies of a religious voluntary association obtain their powers over its members by contract. They must act within the powers conferred by the association's contractual constitution. If a governing body of a religious community were to act ultra vires, for example by seeking a union with another religious body which its constitution did not allow, a member of the community could invoke the jurisdiction of the courts to restrain an unlawful union. See *Barker v O'Gorman* [1971] Ch 215, which concerned a challenge to a proposed union between the Methodist church and the Church of England on the ground that the Methodist Conference had no power to vary the doctrinal standards of the former church. It is a case involving a private Act of Parliament (the Methodist Church Union Act 1929) rather than a contract. But the principles of ultra vires are the same. See also *Long v Bishop of Cape Town* (1863) 4 Searle 162, 176, per Lord Kingsdown.*

48 *Similarly, members of a religious association who are dismissed or otherwise subjected to disciplinary procedure may invoke the jurisdiction of the civil courts if the association acts ultra vires or breaches in a fundamental way the rules of fair procedure.*

The jurisdiction of the courts is not excluded because the cause of the disciplinary procedure is a dispute about theology or ecclesiology. The civil court does not resolve the religious dispute. Nor does it decide the merits of disciplinary action if that action is within the contractual powers of the relevant organ of the association: *Dawkins v Antrobus* (1881) 17 Ch D 615. Its role is more modest: it keeps the parties to their contract. In *M'Donald v Burns* 1940 SC 376, 383-384 the Lord Justice-Clerk (Aitchison) stated:

"In what circumstances, then, will the courts entertain actions arising out of judgments of ecclesiastical bodies? Speaking generally, in either of two situations - (first) where the religious association through its agencies has acted clearly and demonstrably beyond its own constitution, and in a manner calculated to affect the civil rights and patrimonial interests of any of its members, and (secondly) where, although acting within its constitution, the procedure of its judicial or quasi-judicial tribunals has been marked by gross irregularity, such fundamental irregularity as would, in the case of an ordinary civil tribunal, be sufficient to vitiate the proceedings. But a mere irregularity in procedure is not enough ... In short, the irregularity alleged must not be simply a point of form, or a departure from prescribed regulation, but must go to the honesty and integrity of the proceedings complained of."

49 We turn to the court's enforcement of trusts. The courts have jurisdiction to determine disputes over the ownership, possession and control of property held on trusts for religious purposes. Where people set up a trust to govern the purposes for which property is to be acquired and held, they are performing a juridical act which creates interests that the civil law will protect. The courts have repeatedly exercised jurisdiction in disputes over the ownership of property which were caused by religious

disagreements. Many of the cases date from the 19th century and are Scottish, because of the propensity towards schism of the Scottish Presbyterian churches at that time. But the same principles applied in English law and, subject to the statutory jurisdiction of the court to approve cy-près schemes, which we discuss below, they remain valid in both jurisdictions.

50 In a series of cases in which, as a result of a schism, parties disputed who had the beneficial interest in property which was held in trust for a religious community, the rule was established that the civil courts would ascertain the foundational and essential tenets of a faith in order to identify who was entitled to the property. This rule replaced the former rule, which applied at least in Scotland, that the courts would not investigate the religious grounds of a schism but would give effect to the majority view within the religious community.

51 In Craigdallie v Aikman (1813) 1 Dow 1, 14-16 Lord Eldon LC established the principle of both English law and Scots law that in the event of a division within a voluntary religious body, the property held for the purposes of the association will go to the part of the body that adheres to its fundamental religious principles, as identified in its contract of association. In the English case of Attorney General v Pearson (1817) 3 Mer 353, 400-401, he stated:

“[Where] a congregation become dissentient among themselves, the nature of the original institution must alone be looked to, as the guide for the decision of the court - and that to refer to any other criterion - as to the sense of the existing majority - would be to make a new institution, which is altogether beyond the reach, and inconsistent with the duties and character, of this court.”»

(Η υπογράμμιση είναι του παρόντος Δικαστηρίου)

Επομένως, προκύπτει ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου διέπεται από το Καταστατικό της το οποίο όλα τα μέλη της αποδέχονται να ακολουθούν και ρυθμίζουν τα της Εκκλησίας και θρησκείας τους ως κάποιου είδους συμφωνία μεταξύ τους.

V.B Καταστατικό της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου του 1961

Με την πιο πάνω διαπίστωση του Δικαστηρίου καθίσταται εξαρχής αναγκαία η αναφορά στις πρόνοιες του Καταστατικού του 1961 το οποίο ουσιαστικά ρυθμίζει τα της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου.

Το πρώτο μέρος προβλέπει για την Ιερά Σύνοδο. Στο *άρθρο 2* αναφέρεται ότι ο Επίσκοπος ή οι Επίσκοποι της Εκκλησίας αποτελούν την ανώτατη κεφαλή. Στο δεύτερο μέρος που αφορά τις επισκοπικές περιφέρειες και την εκλογή Αρχιερέων, περιλαμβάνεται το *άρθρο 16* το οποίο προβλέπει για την ύπαρξη δύο επισκοπικών περιφερειών, της Μητρόπολης Κιτίου και της Επισκοπής Τριμυθούντος, με τη δυνατότητα αναβάθμισης των επισκοπικών περιφερειών σε δώδεκα, αναλόγως του πληθυσμού και των αναγκών της Εκκλησίας, και κάθε Μητροπολίτης δύναται να έχει δύο επισκόπους και ένα χωρεπίσκοπο ενώ ο καθορισμός της περιφέρειας του καθορίζεται από την Ιερά Σύνοδο πριν την εκλογή. Έχει ήδη λεχθεί ότι μέχρι και τον Επιφάνιο υπήρχε μόνο ένας Επίσκοπος στην Εκκλησία ΓΟΧ Κύπρου.

Στο *άρθρο 3* αναφέρεται πως οι Επίσκοποι συνέρχονται υπό την προεδρία του Αρχιεπισκόπου και σε περίπτωση μη ύπαρξης αυτού του Μητροπολίτη, αν υπάρχει. Σε περίπτωση που υπάρχει ένας Επίσκοπος αυτός διοικεί μόνος του την Εκκλησία της Κύπρου και συγκαλεί για τα ζητήματα τα οποία θεωρεί ως σοβαρά και άλλους επισκόπους από άλλη ομοιότυπη εκκλησία και δη εξ Ελλάδος, ενώ αν η προσέλευση των ξένων Επισκόπων καθίσταται για οποιονδήποτε λόγο αδύνατη, ο Κύπριος Επίσκοπος πορεύεται στην αλλοδαπή και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, με σκοπό να συμμετάσχει στη συνεδρία της Ιεράς Συνόδου των ΓΟΧ Ελλάδος (*άρθρο 4*). Όπως επισημαίνεται στο σύγγραμμα **Το Καθεστώς της Παλαιοημερολογιτικής Κοινότητας Κύπρου** (ανωτέρω) σελ. 78, με δεδομένο ότι δεν υπήρχε Αρχιεπίσκοπος ούτε επαρκής αριθμός Μητροπολιτών, ο Κύπριος Επίσκοπος συμμετείχε στην Ιερά Σύνοδο ΓΟΧ Ελλάδος, όπως άλλωστε αποτελεί και εύρημα του Δικαστηρίου.

Τούτου λεχθέντος, το *άρθρο 5* του Καταστατικού προβλέπει ότι η Σύνοδος συνεδριάζει στην Κύπρο, όταν είναι παρόντες τρεις Επίσκοποι και αποφαινεται είτε ομόφωνα είτε κατά πλειοψηφία. Ειδικά στις περιπτώσεις δίκης Επισκόπων ή Ιερέων όμως, πρέπει να παρίστανται τουλάχιστον επτά μέλη στις δίκες Ιερέων και περισσότερα από επτά μέλη της Συνόδου στις δίκες Επισκόπων. Σύμφωνα με το *άρθρο 6*, αν για οποιονδήποτε λόγο είναι αδύνατη η παρουσία στην Κύπρο περισσοτέρων του ενός Επισκόπου, ο Επίσκοπος Κύπρου δύναται να καλέσει χωρεπισκόπους ή ανώτερους κληρικούς ή και δύο Ηγουμένους μαζί με ένα μόνο Επίσκοπο από άλλη Γνήσια Ορθόδοξη Εκκλησία και να συγκαλέσει Σύνοδο με μόνο τα μέλη αυτά.

Στο *άρθρο 9* αναφέρονται οι κυριότερες αρμοδιότητες του επισκόπου οι οποίες πηγάζουν από τους Ιερούς Κανόνες, το *άρθρο 10* προνοεί για την εκδίκαση κατ' έφεσιν από την Ιερά Σύνοδο των αποφάσεων των Επισκοπικών Δικαστηρίων, το *άρθρο 11* δίδει εξουσία στην Ιερά Σύνοδο να αποφασίζει για την καθαίρεση επισκόπου και το *άρθρο 13* δίδει εξουσία στην Ιερά Σύνοδο να ελαττώσει ή άρει ή απονέμει χάρη σε σχέση με επιβληθείσα ποινή, ενώ τα *άρθρα 20-22* και *24-26* περιγράφουν τη διαδικασία εκλογής Μητροπολίτη και το *άρθρο 23* δίδει εξουσία στην Ιερά Σύνοδο να εκδικάζει και αποφασίζει επί ενστάσεων σε σχέση με την εκλογή των αντιπροσώπων για την εκλογή Μητροπολίτη.

Το *άρθρο 72* το οποίο βρίσκεται κάτω από το κεφάλαιο «*Η εκκλησιαστική οικονομική διαχείρισις*» προνοεί ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου στο σύνολο της αλλά και κάθε Επισκοπή, Μονή και Ναός αποτελούν ξεχωριστά νομικά πρόσωπα υποκείμενα σε υποχρεώσεις και δικαιώματα. Η εκκλησιαστική περιουσία και η διαχείριση αυτής αποτελεί την εκκλησιαστική οικονομική διαχείριση η οποία διεξάγεται από τους ενοριακούς επιτρόπους.

Σύμφωνα με το *άρθρο 94* του Καταστατικού, ουδεμία αλλοίωση ή αναθεώρηση επιτρέπεται χωρίς την έγκριση της Ιεράς Συνόδου ή του Τοποτηρητή των Θρόνων.

Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι και οι δύο πλευρές επικαλούνται ότι ακολουθούν και πρεσβεύουν τον Καταστατικό Χάρτη του 1961, τον οποίο επέλεξαν να υιοθετούν και εφαρμόζουν αναφορικά με τη λειτουργία και ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν την Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου, πλην όμως αυτό δεν

σημαίνει πως και στην πράξη τήρησαν αυτό που ισχυρίζονται και οι δύο πλευρές.

Θεωρώ ότι οι Ενάγοντες έπρεπε να στηρίζονταν στο Καταστατικό και στις πρόνοιες του και να αναζητούσαν τις ανάλογες θεραπείες σε σχέση με την επίδικη περιουσία από τα αρμόδια εκκλησιαστικά όργανα και όπως προβλέπεται στο Καταστατικό τους και όχι απ' ευθείας από το Δικαστήριο. Ο ΜΕ1 πρόβαλε ως δικαιολογία το γεγονός ότι δεν θα μπορούσαν να αποταθούν στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος εφόσον ήταν εκείνη που έλαβε την απόφαση η οποία τίθεται υπό αμφισβήτηση, χωρίς ταυτόχρονα όμως να τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου οποιαδήποτε άλλη μαρτυρία αναφορικά με την όποια δυνατότητα των Εναγόντων να αποτείνοντο σε οποιοδήποτε άλλο σώμα ή όργανο υπό αυτές τις περιστάσεις.

Ως εκ τούτου, θεωρώ πως από τη στιγμή που οι ίδιοι οι Ενάγοντες στηρίζονταν και εφάρμοζαν το Καταστατικό τους δεν κρίνεται ικανοποιητική η προβολή απλώς αυτής της δικαιολογίας και επομένως θα έπρεπε να αποτείνοντο στην αρμόδια αρχή ή όργανο προς επίλυση της όποιας διαφοράς τους η οποία βασικά απολήγει στη νομιμότητα της απόφασης της Ιεράς Συνόδου για τη εκλογή των δύο Επισκόπων και συνακόλουθα της εκλογής του Επιφανίου ως Μητροπολίτη Κιτίου.

Εν πάση περιπτώσει το Δικαστήριο θεωρεί ότι από τη στιγμή που ο Σεβαστιανός εξακολουθεί να είναι ο Μητροπολίτης Κιτίου χωρίς να έχει καθαιρεθεί από αρμόδιο Εκκλησιαστικό Δικαστήριο ή αρμόδια Εκκλησιαστική Αρχή ή έστω με απόφαση Δικαστηρίου, τότε το Δικαστήριο δεν έχει εξουσία ούτε και δικαιοδοσία να αποφασίσει επί του συγκεκριμένου ζητήματος και ειδικότερα της νομιμότητας εκλογής του Εναγομένου 1 ως Μητροπολίτη. Αυτή η διαπίστωση του Δικαστηρίου είναι αντίστοιχη της απόφασης στην Αίτηση υπ' αρ. 452/08, Τεκμήριο 35, εξ ου και το Κράτος εξακολουθεί να αναγνωρίζει τον Εναγόμενο 1 ως τον ορθώς εκλεγμένο Μητροπολίτη για σκοπούς κρατικής χορηγίας στους ιερείς ΓΟΧ της υπαίθρου.

Β.Γ Νομιμοποίηση Εναγόντων στην Καταχώριση της Αγωγής

Ανεξαρτήτως της πιο πάνω διαπίστωσης, θεωρώ ότι από τη στιγμή που οι Ενάγοντες εγείρουν και θέμα υπέρβασης εξουσίας κατά παράβαση του

Καταστατικού και διεκδικούν δικαίωμα επί ακίνητης περιουσίας, τότε με βάση την ανωτέρω Αγγλική νομολογία, το Δικαστήριο αποκτά δικαιοδοσία να εκδικάσει την ουσία της επίδικης διαφοράς στον βαθμό που αφορά την περιουσία και όχι σε σχέση με τα ζητήματα περί σχίσματος της Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου τα οποία αφορούν καθαρά εκκλησιαστικά ζητήματα. Επομένως, η εξουσία του Δικαστηρίου να εξετάσει την ουσία της απαίτησης περιορίζεται στα αιτητικά αναφορικά με την επίδικη ακίνητη περιουσία.

Σύμφωνα με τις πιο πάνω νομικές αρχές της Αγγλικής νομολογίας, από τη στιγμή που και οι δύο ομάδες (Ενάγοντες και Εναγόμενοι) διατείνονται ότι αποτελούν τη συνέχεια της υπό του Επιφανίου Εκκλησίας των ΓΟΧ Κύπρου υπό την ιδιότητα που αναφέρεται στο αντίστοιχο δικόγραφο τους και οι Ενάγοντες υπό αυτή την ιδιότητα διεκδικούν την υπό κρίση ακίνητη περιουσία η οποία είναι κοινώς αποδεκτό ότι ανήκει στην Εκκλησία, θεωρώ ότι αυτοί νομιμοποιούνται να εγείρουν την παρούσα Αγωγή, μέσω των φερόμενων αντιπροσώπων τους, ιερομονάχου ή ενοριακών επιτρόπων, και να αξιώνουν δικαίωμα επί της εν λόγω περιουσίας εναντίον των Εναγομένων λόγω του ότι πρόκειται για τις εκκλησίες και τους ναούς των οποίων επιδιώκεται η μεταβίβαση της ιδιοκτησίας. Ο Σεβαστιανός ενάγεται ως φερόμενος Μητροπολίτης Κιτίου και οι υπόλοιποι ενάγονται ως επίτροποι των ναών και εκκλησιών και ή ως συμμετέχοντες και συνεργαζόμενοι με τον Εναγόμενο 1 στην επιδιωκόμενη επίδικη μεταβίβαση. Εκτός από τις πρόνοιες του άρθρου 72 του Καταστατικού, Τεκμήριο 1, οι επίτροποι έχουν το καθήκον της υπεύθυνης διοίκησης της περιουσίας, ακίνητης και κινητής, της εκκλησίας και να προστατεύουν αυτή (άρθρα 80 και 82) ενώ όποιος σφετερίζεται την περιουσία παύεται υποχρεωτικώς. Επομένως το Δικαστήριο ικανοποιείται ότι ορθώς τα συγκεκριμένα πρόσωπα φέρονται ως Εναγόμενοι στην παρούσα Αγωγή.

Ν.Δ Κατά Τόπο Αρμοδιότητα Δικαστηρίου

Εφόσον η απαίτηση αφορά και σε περιουσία η οποία βρίσκεται εντός της επαρχίας Λεμεσού το Δικαστήριο ικανοποιείται ότι έχει κατά τόπο αρμοδιότητα να εκδικάσει την παρούσα Αγωγή, σύμφωνα με τις πρόνοιες του **άρθρου 21(2) του περί Δικαστηρίων Ν.14/60**.

V.E Ακυρότητα Αγωγής

Παρόλο που υπήρχε τέτοια προδικαστική ένσταση στην υπεράσπιση κάποιων εκ των Εναγομένων εντούτοις αυτή δεν προωθήθηκε και έτσι θεωρείται ότι έχει εγκαταλειφθεί και δεν χρήζει εξέτασης από το Δικαστήριο.

V.ΣΤ Νομική εξέταση

Στα πλαίσια εξέτασης της απαίτησης των Εναγόντων αναφορικά με την επίδικη ακίνητη περιουσία, και σύμφωνα με τα ευρήματα και την ανωτέρω αξιολόγηση, δεν χωρεί αμφιβολία πως το Δικαστήριο καταλήγει ότι μετά τον θάνατο του Επιφανίου η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου βασικά βρέθηκε σε εμπερίστατη κατάσταση λόγω της μη ύπαρξης επισκόπου και της ύπαρξης κενού στο Καταστατικό τους του 1961 αναφορικά με το τι γίνεται σε μια τέτοια περίπτωση. Με ομόφωνη απόφαση των Ιερέων της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου, αποτάθηκαν στην Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος για τη συνδρομή της αναφορικά με την ανάδειξη νέου Μητροπολίτη και ορίζοντας τον Νικόλαο μνημονευόμενο Επίσκοπο, χωρίς το αίτημα να περιορίζεται στην επίβλεψη εκλογών και στη χειροτονία. Εξ ου και οι Ιερείς της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου απέστειλαν τους προτεινόμενους υποψηφίους τους στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος.

Με βάση τις πρόνοιες του Καταστατικού, είναι πρόδηλο ότι η Εκκλησία των ΓΟΧ Κύπρου, η οποία βασικά ξεπήγασε από την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος, τη θεωρούσε ως όμορη εκκλησία με την οποία διατηρούσε στενή πνευματική κοινωνία εξ ου και σε αρκετά άρθρα αυτού γίνεται πρόνοια για αιτήματα πρωτίστως στην Εκκλησία της Ελλάδος ως ομοιότυπης και ακολούθως σε άλλες όμορες εκκλησίες. Αυτή η κατάσταση αποτυπώνεται και μέσα από την όλη ιστορία και συμπεριφορά της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου από την υιοθέτηση του Καταστατικού του 1961, καθότι παρατηρείται ότι για κάθε θέμα το οποίο απασχολούσε την Εκκλησία της Κύπρου ή υπήρχε διαφωνία, όλοι αποτείνονταν στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος. Εκτός από τα Τεκμήρια στα οποία έχει ήδη γίνει αναφορά σχετικές επίσης είναι και διάφορες άλλες επιστολές, οι οποίες μάλιστα φέρουν την υπογραφή του ΜΕ1 και απευθύνονται προς την Ιερά Σύνοδο Ελλάδος για επίλυση θεμάτων της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου, όπως π.χ. το ζήτημα εκλογής δεύτερου επισκόπου ενόσω ο Επιφάνιος ήταν εν ζωή - βλ. επιστολή ημ. 21-1-05, Τεκμήριο 51. Επομένως, θεωρώ καθόλα εύλογη και

αναμενόμενη την απόφαση των Ιερέων Κύπρου να αποταθούν στην Ιερά Σύνοδο Ελλάδος για βοήθεια στη διαδικασία ανάδειξης του διαδόχου του Επιφανίου.

Αρχικώς λήφθηκε η απόφαση της Ενδημούσης Συνόδου. Η απόφαση της Ενδημούσης ανακλήθηκε με τη μεταγενέστερη απόφαση της Ιεράς Συνόδου στην οποία αποφασίστηκε όπως ο Νικόλαος ασκεί και καθήκοντα Τοποτηρητή. Λόγω της διαφωνίας των δύο μερίδων της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου, η εξουσία της Ιεράς Συνόδου της Ελλάδος είχε συνάντηση στην Κύπρο με τους Ιερείς της Εκκλησίας ΓΟΧ Κύπρου και αντιπροσώπους τους, κατά την οποία δεν τέθηκε θέμα για την επιλογή των δύο εκ των υποψηφίων και εκφράστηκαν οι απόψεις όλων των παρευρισκομένων με αποτέλεσμα η Ιερά Σύνοδος να μην ανέλαβε να καταρτίσει κανονισμό αλλά εισηγήθηκε στους Ιερείς να καταρτίσουν τέτοιο τον οποίο θα εξέταζαν, κάτι το οποίο δεν έγινε ποτέ. Ακολούθως, η Ιερά Σύνοδος αποφάσισε την εκλογή και χειροτονία των δύο Επισκόπων (οι οποίοι θα προχωρούσαν τη διαδικασία εκλογής Μητροπολίτη), ορίζοντας τον Εναγόμενο 1 ως Τοποτηρητή και όντως ακολούθησε η διαδικασία εκλογής του Εναγομένου 1 ως Μητροπολίτη.

Βασικά η Ιερά Σύνοδος ανταποκρίθηκε στην ομόφωνη απόφαση και στο αίτημα των Κυπρίων Ιερέων ΓΟΧ και ενήργησε κατ' οικονομία, κατά τους εκκλησιαστικούς κανόνες, παρέχοντας δύο Επισκόπους οι οποίοι θα είχαν πλέον τη δυνατότητα να προχωρήσουν με εκλογές για την ανάδειξη Μητροπολίτη. Υπενθυμίζεται ότι κατά τον ουσιώδη χρόνο ο μόνος στην Κύπρο ο οποίος μπορούσε να εκλεγεί ως Επίσκοπος ήταν ο Σεβαστιανός (Εναγόμενος 1). Επαναλαμβάνω ότι στη βάση της αποδεκτής μαρτυρίας του ΜΥ1, το άρθρο 27 του Καταστατικού το οποίο προνοεί για την εκλογή επισκόπου από τον Μητροπολίτη τίθεται σε εφαρμογή νοουμένου ότι υπάρχει Μητροπολίτης.

Σημειώνεται ότι στο μεταξύ η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος έλαβε αποφάσεις για την καθαίρεση του ΜΕ1 και άλλων ιερέων, ενώ αμέσως μετά τη χειροτονία των δύο Επισκόπων από την Ιερά Σύνοδο ο ΜΕ1 και οι υπόλοιποι που συμμερίζονταν τις απόψεις του, διέκοψαν κάθε κοινωνία με την Ιερά Σύνοδο και δεν αναγνώριζαν τους δύο Επισκόπους. Η δε διαδικασία εκλογής Μητροπολίτη δεν φαίνεται να έγινε σύμφωνα με το Καταστατικό, καθότι ο Παρθένιος δεν

μπορούσε να θεωρείται εκλέξιμος σύμφωνα με το άρθρο 18 του Καταστατικού εφόσον δεν είχε συμπληρώσει το 30^ο έτος κατά τον χρόνο εκλογής, ανεξαρτήτως του ότι το συμπλήρωσε κατά τον χρόνο χειροτονίας του. Αξίζει να σημειωθεί ότι και η Πανορθόδοξη Σύνοδος δημιουργήθηκε μόνο μετά και την αδυναμία εξεύρεσης Συνόδου για να χειροτονήσει τον πρώτο εκλεγέντα Μητροπολίτη τους.

Επομένως, το Δικαστήριο ικανοποιείται ότι η διαδικασία η οποία ακολουθήθηκε για την εκλογή και χειροτονία του Σεβαστιανού ως Μητροπολίτη Κιτίου ήταν ορθή και επομένως αυτός δικαιούται στην εγγραφή της επίδικης ακίνητης περιουσίας, λαμβανομένου υπόψιν ότι η εγγραφή αποσκοπεί στην κτήση και διαφύλαξη της περιουσίας και όχι για οικονομικό όφελος.

VI. Κατάληξη

Σύμφωνα με όλα όσα αναφέρονται ανωτέρω, η Αγωγή δεν μπορεί να πετύχει αναφορικά με οποιοδήποτε των αιτητικών της και ως εκ τούτου αυτή απορρίπτεται.

Τα έξοδα επιδικάζονται υπέρ των Εναγομένων 1-4, 6-12 και 14-16 και εναντίον των Εναγόντων 1-5 και 7-9 όπως αυτά θα υπολογιστούν από τον Πρωτοκολλητή και εγκριθούν από το Δικαστήριο. Νοείται ότι θα επιδικαστεί ένα σετ εξόδων αναφορικά με τους διαδίκους οι οποίοι εκπροσωπούνται από τον ίδιο δικηγόρο.

(Υπ.)

Έ. Εφραίμ, Π.Ε.Δ.

Πιστό αντίγραφο

Πρωτοκολλητής

Ε.Ε./Α.Λ.